

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE N382 (EXPRESWEG) TE WAREGEM (WEST- VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1270

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 51

9051 Gent

september 2020

Dossiernr. 28430.R.01

Projectcode OE: 2020F11

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de N382 (Expresweg), te Waregem (West-Vlaanderen)

Auteurs

Tine Van denhaute

Projectnummer

- 28430 (intern)
- 2020F11 (AOE)

Plaats en Datum

Gent, augustus 2020

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1270

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	4/6/2020	Interne draft
v1	10/07/2020	Externe draft / definitieve versie
v2	2/9/2020	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	7
1	Inleiding	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens	7
1.3	Doel van het onderzoek	8
1.4	Aanleiding van het onderzoek	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6	Onderzoeksstrategie	11
2	Aard van de bedreiging	12
2.1	Huidige situatie	12
2.2	Toekomstige situatie	14
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	17
3.1	Topografische situering	17
3.2	Bodemkundige situering	21
4	Assessmentrapport: Archeologische voorkennis	28
4.1	Historische situering	29
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed	30
4.3	Cartografische bronnen	36
4.4	Recente landschapsveranderingen	44
5	Besluit	46
5.1	Interpretatie en datering	46
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	47
5.3	Samenvatting	48
6	Kwaliteitscontrole en ondertekening	50
7	Bibliografie	51

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2020).....	9
Figuur 2: Het studiegebied aangeduid op de kadasterkaart (CadGis 2020).....	10
Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	12
Figuur 4: De brug over de autosnelweg E17 binnen het projectgebied Google Maps 2020)	13
Figuur 5: Zicht op de N382 (Expresweg) ten noorden van de autosnelweg E17 (Google Maps 2020). 13	
Figuur 6: Zicht op de onverharde, westelijke zone van het projectgebied (ten noorden van de afrit) (Google Maps 2020)	13
Figuur 7: Zicht op de N382 (Expresweg) ten zuiden van de brug over de autosnelweg E17 (Google Maps 2020).....	14
.....	15
Figuur 8: Inplantingsplan van de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2020).....	15
Figuur 9: Inplanting van de werfzone (Initiatiefnemer 2020)	16
Figuur 10: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	17
Figuur 11: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2020).....	18
Figuur 12: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	19
.....	20
Figuur 13: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2020)20	
.....	20
Figuur 14: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2020)	20
.....	21
Figuur 15: Profiellijn west-oost (Geopunt 2020).....	21
Figuur 16: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020).....	21
Figuur 17: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	24
.....	24
Figuur 18: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2020).....	24
Figuur 19: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	25
Figuur 20: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	26
Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	27
Figuur 22: Tabel met geraadpleegde bronnen.....	28
Figuur 23: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geopunt 2020)	30
Figuur 24: Tabel van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2020)	31
Figuur 25: Beschermd monumenten binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020).....	32
Figuur 26: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)	33
Figuur 27: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020).....	33
Figuur 28: archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020).....	35
Figuur 29: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	36
Figuur 30: Het studiegebied weergegeven op de Villaretkaart (Geopunt 2020)	37

Figuur 31: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	38
Figuur 32: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	39
Figuur 33: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)	40
Figuur 34: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	41
Figuur 35: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart uit 1873 (Cartesius 2020)	42
Figuur 36: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart uit 1939 (Cartesius 2020)	43
Figuur 37: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	44
Figuur 38: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	45
Figuur 39: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)	46
Figuur 40: Indeling van het studiegebied in een zone voor verder onderzoek (paars) en een zone voor vrijgave (blauw) (Geopunt 2020)	48

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, N382 (Expresweg), Waregem, Blauwpoortstraat, E17

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2020F11
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	N382 (Expresweg) zonder nummer. Op- en afrittencomplex E17 Waregem
- Postcode :	8790
- Fusiegemeente :	Waregem
- Land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	N: 84628,4324/174073,1670 O: 84945,6106/173832,0507 Z: 84919,5651/173614,9925 W: 84642,5914/173786,7719
Kadaster	
- Gemeente :	Waregem
- Afdeling :	2
- Sectie :	B
- Percelen :	Openbaar domein, 650B5 en gedeeltelijk: 650X4, 650W2, 650Y4
Onderzoekstermijn	Augustus 2020

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

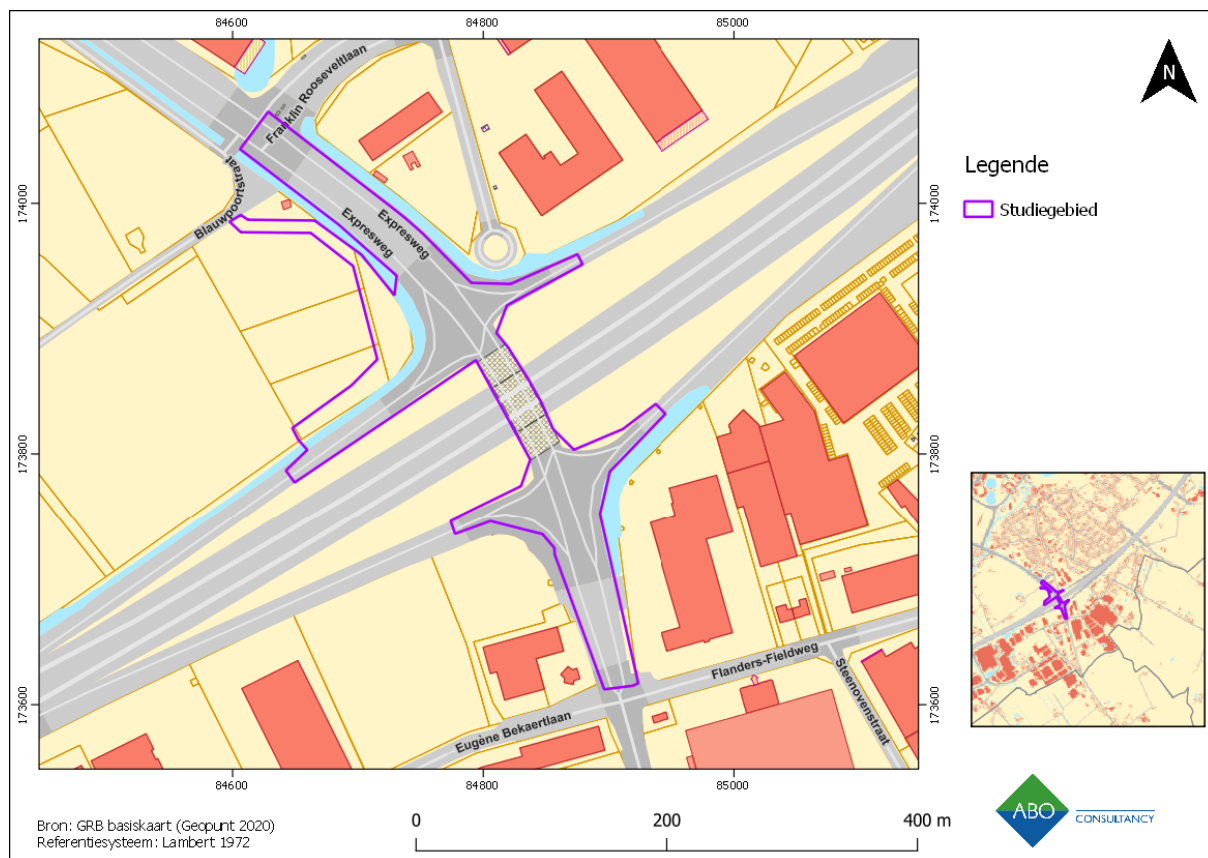
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de aanleg van een bochtafsnijding in de oprit van de autosnelweg E17 ter hoogte van het op- en afrittencomplex te Waregem.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² (ca. 32.690²) overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 32.690²) overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek.

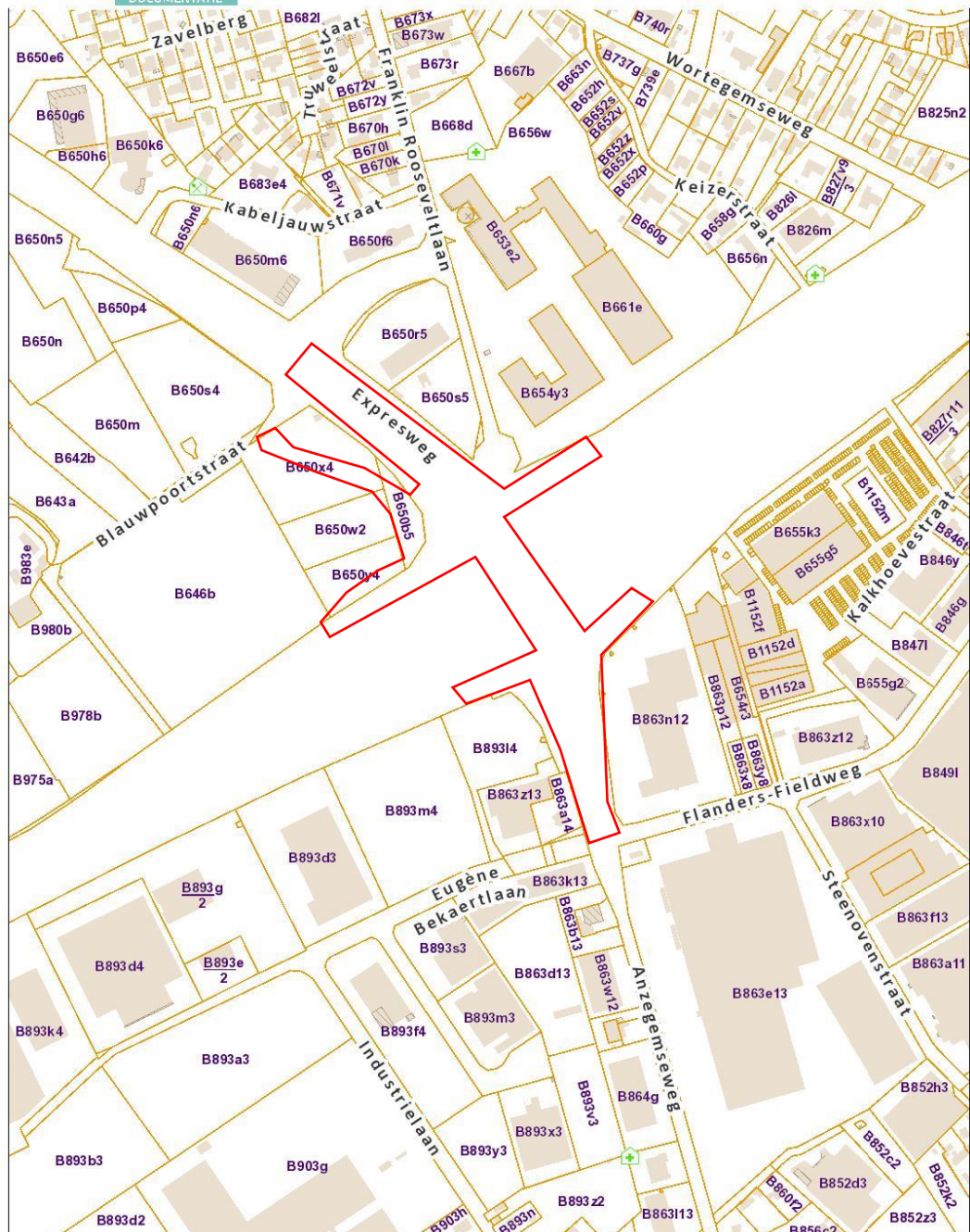
1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het studiegebied omvat het op- en afrittencomplex ter hoogte van Waregem op de autosnelweg E17. Het gaat hier dan om een brug over de E17 met ten noorden van deze brug een gedeelte van de Expressweg (tot aan de kruising met de Franklin Rooseveltlaan). Ten westen van de Expressweg zijn de percelen 650B5 (volledig) en 650X4, 650W2 en 650Y4 (gedeeltelijk) opgenomen binnen het studiegebied. Ten oosten en westen van de Expressweg is een kort gedeelte van de oprit (ten westen, ca. 100m) en afrit (ten oosten, ca. 190m) opgenomen binnen het studiegebied. Ten zuiden van de brug over de E17 is een gedeelte van de Anzegemsesteenweg opgenomen binnen het studiegebied (tot de kruising met de Eugène Bekaertlaan en Flanders-Fieldweg). Ook hier is een kort gedeelte van de afrit (ten westen, 90m) en oprit (ten oosten, 100m) opgenomen binnen het studiegebied.

Figuur 1 geeft het studiegebied weer op de GRB basiskaart, terwijl figuur 2 de kadasterkaart voor het studiegebied toont.

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2020)

De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset (= Bpn_Rebu oftewel Gebouwen(gewesten)) beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan

Figuur 2: Het studiegebied aangeduid op de kadasterkaart (CadGis 2020)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

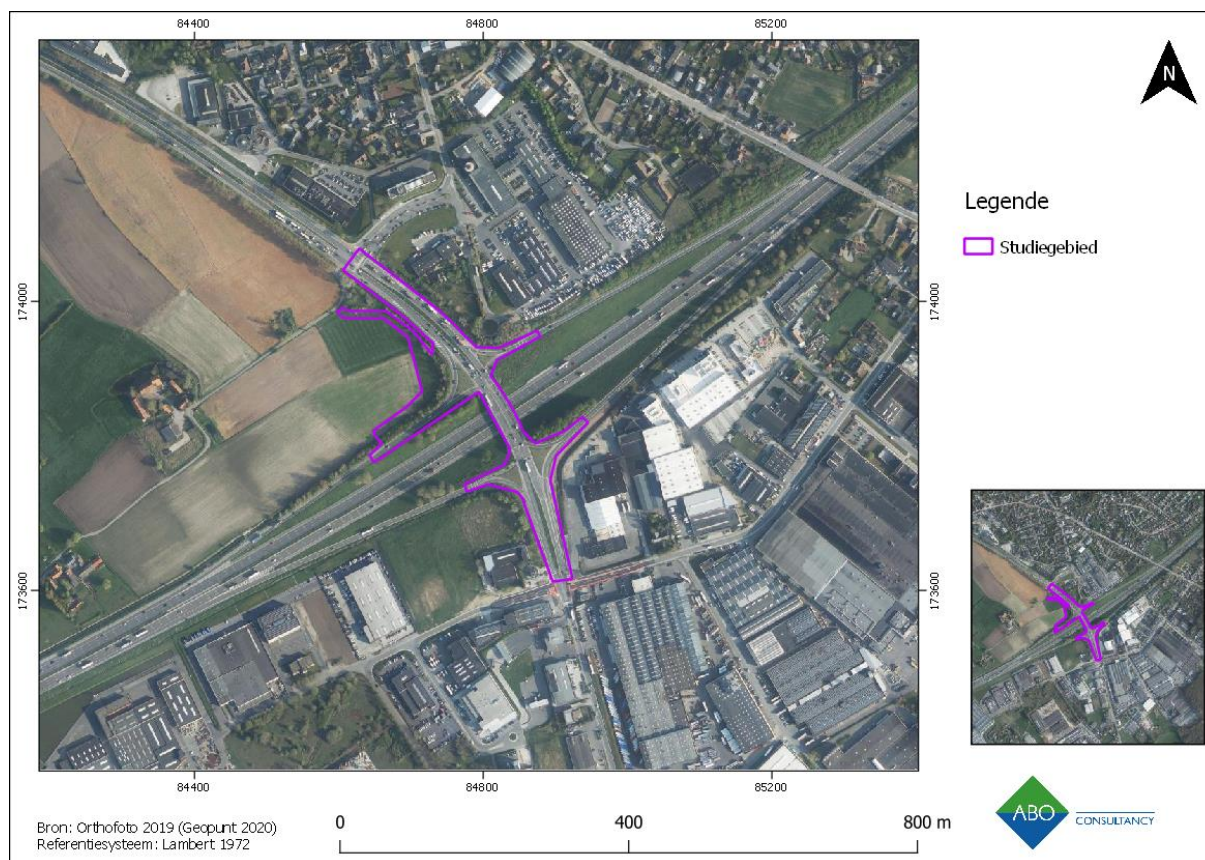
Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Het studiegebied omvat het op- en afrittencomplex ter hoogte van Waregem op de autosnelweg E17. Het middengedeelte bestaat uit een brug over de E17. Deze brug bestaat uit twee rijstroken en een afslagstrook (oprit E17) aan beide zijden. Aan beide zijden is eveneens een fietspad aanwezig aan de buitenrand.

Het noordelijke deel van het studiegebied (Expresweg) bestaat uit twee rijstroken aan elke zijde, gescheiden door een middenberm. Aan beide zijden is een fietspad aanwezig. Ten westen van de Expresweg bevindt zich een gedeelte akkerland dat ook bij het studiegebied werd gevoegd (werfzone + aanleg talud).

Ten zuiden van de brug over de E17 bevindt zich de Anzegemsesteenweg. Ook hier gaat het om een baan die bestaat uit twee rijstroken aan elke zijde plus een afslagstrook. Aan beide zijden is ook een fietspad aanwezig.

Figuren 4 tot en met 7 geven een beeld van de huidige situatie binnen het studiegebied.

Figuur 4: De brug over de autosnelweg E17 binnen het projectgebied Google Maps 2020)

Figuur 5: Zicht op de N382 (Expresweg) ten noorden van de autosnelweg E17 (Google Maps 2020)

Figuur 6: Zicht op de onverharde, westelijke zone van het projectgebied (ten noorden van de afrit)
(Google Maps 2020)

Figuur 7: Zicht op de N382 (Expresweg) ten zuiden van de brug over de autosnelweg E17 (Google Maps 2020)

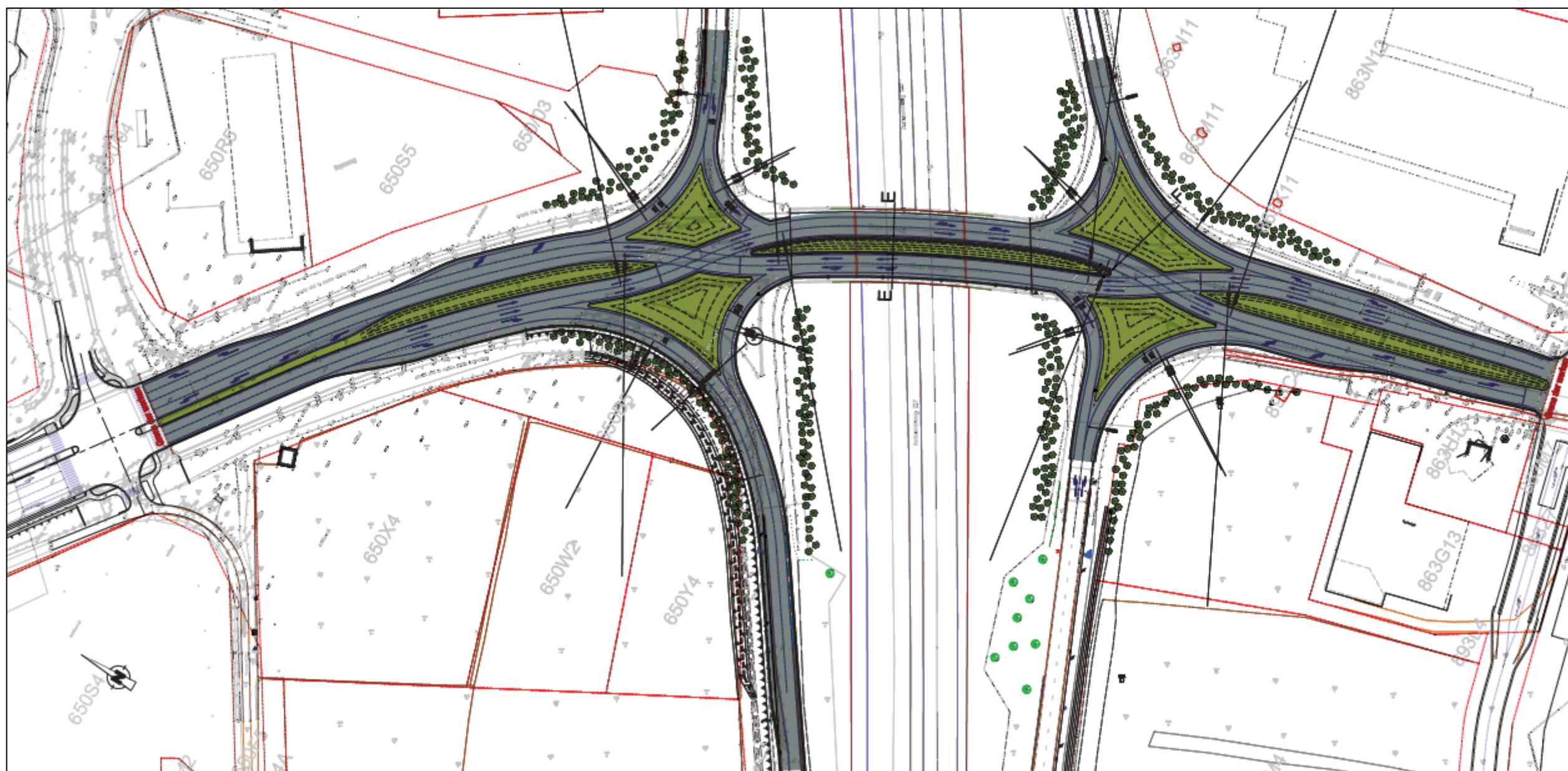
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Op de autosnelweg E17 is nabij het op- en afrittencomplex ter hoogte van Waregem een bochtafsnijding in de oprit richting Kortrijk nodig. Hiervoor dient een uitbreiding van het talud en een bijkomende gracht te worden aangelegd. Figuur 10 geeft aan waar het nieuwe talud en de gracht zullen komen (gele zone) en waar de werfzone zal worden ingericht (blauw gearceerd). Voor het talud zal een ophoging van ca. 4m plaatsvinden, voor de gracht wordt een verstoring van ca. 80cm-mv voorzien.

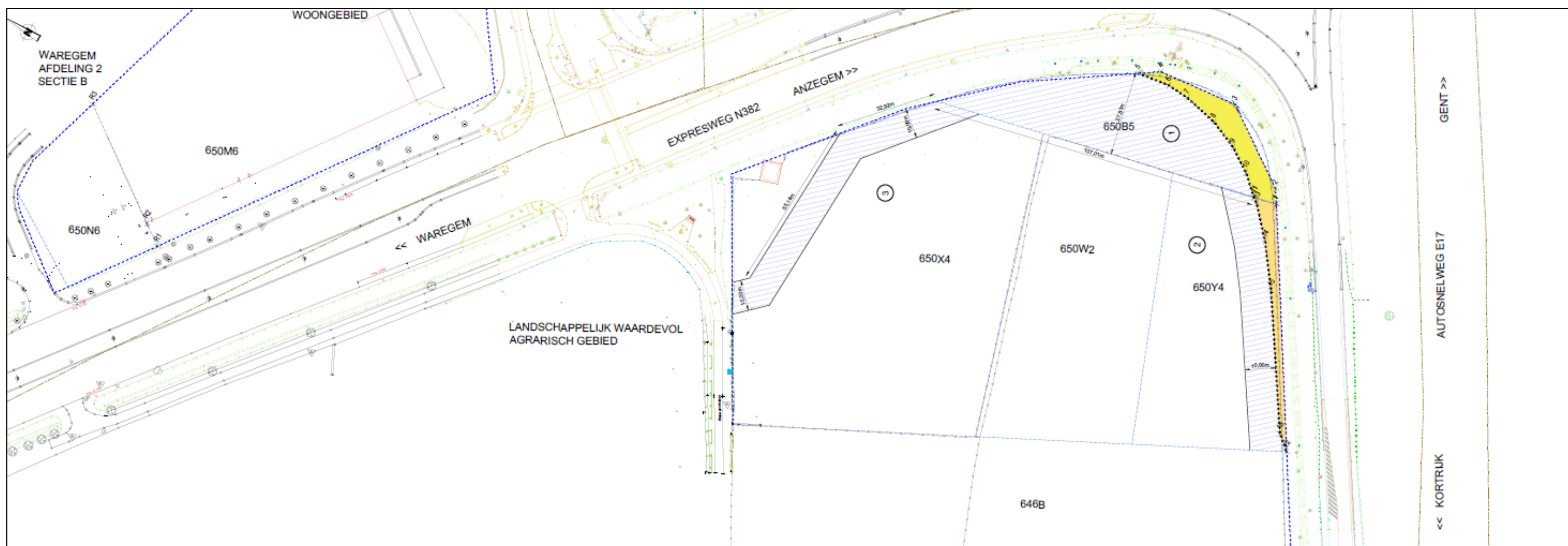
Voor het overige zal binnen het studiegebied het wegdek worden heraangelegd en zullen de wegmarkeringen veranderd worden om tot twee conflictvrije kruispunten aan beide zijden van de brug over de autosnelweg te komen. De bestaande berm en zullen behouden blijven. De heraanleg van de topklaag zal een verstoring van ca. 70cm-mv teweegbrengen. De huidige wegkoffer heeft vermoedelijk een dikte van minimaal 70cm waardoor deze aanpassing geen bijkomende verstoring zal teweegbrengen.

De ingebuisde grachten die dwars onder de Expresweg lopen worden aan beide zijden van het studiegebied vernieuwd. De nieuwe inbuizing komt op dezelfde hoogte als de vorige en brengt dus geen bijkomende verstoring teweeg.

Figuur 8 geeft het inplantingsplan voor de toekomstige situatie weer, figuur 9 betreft een detailplan van de werfzone en de inplanting van het nieuwe talud en de gracht. Voor een betere leesbaarheid zal het inplantingsplan met de bijhorende doorsnedes apart worden aangeleverd.

Figuur 8: Inplantingsplan van de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2020)

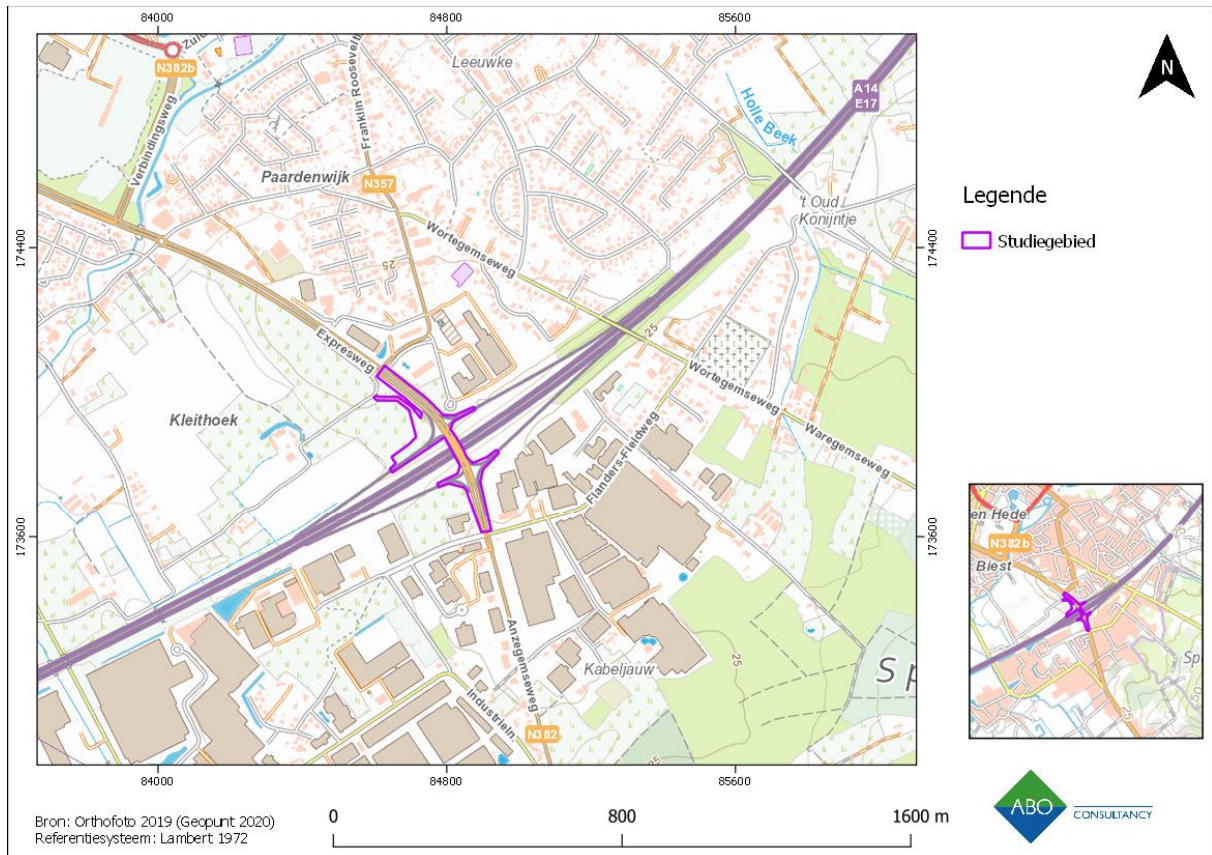

Figuur 9: Inplanting van de werfzone (Initiatiefnemer 2020)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

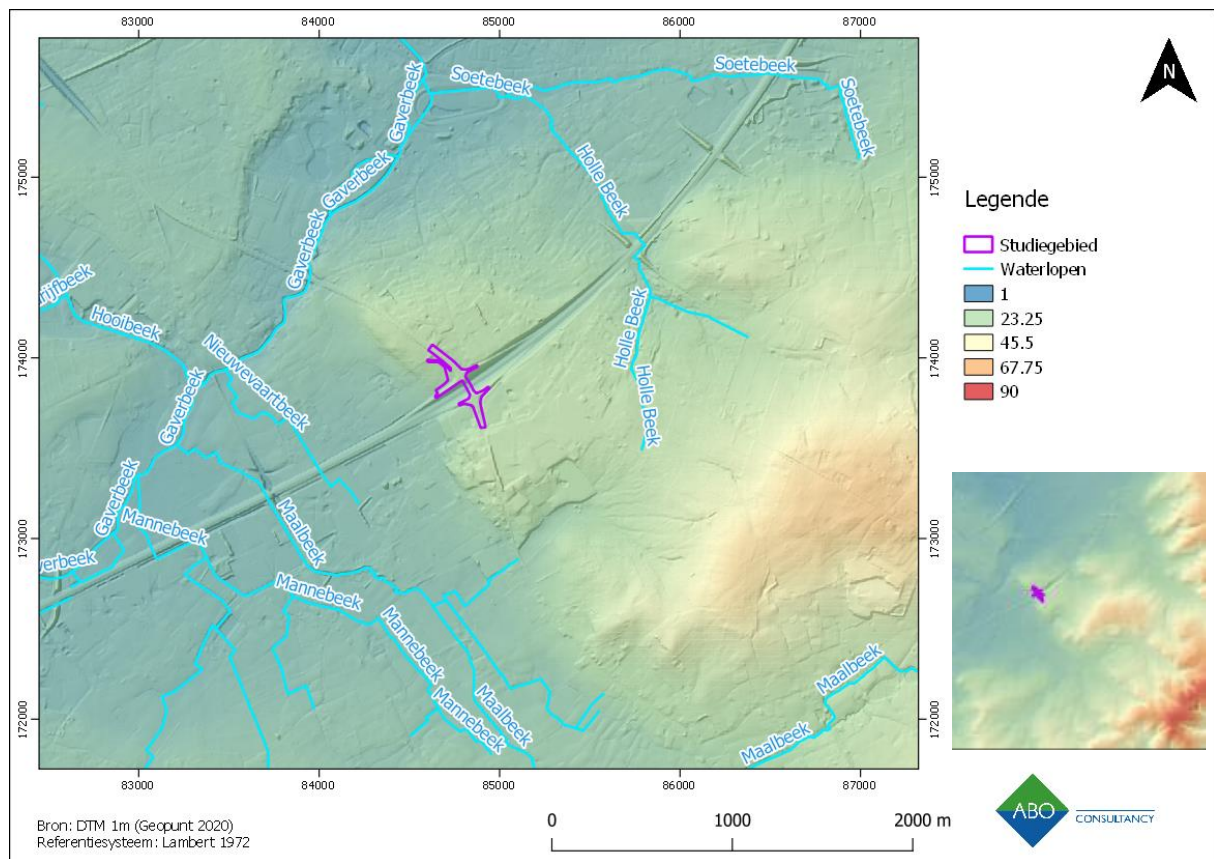
3.1.1 TOPOGRAFIE

Figuur 10: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op de topografische kaart (figuur 10) zien we duidelijk de autosnelweg E17 (paars) die onder het middengedeelte van het studiegebied doorloopt. De op- en afritten zijn eveneens duidelijk weergegeven ter hoogte van het studiegebied. De Expressweg en Anzegemsesteenweg zijn aangeduid in het geel als een lokale verbindingsweg. Ten zuiden van het studiegebied is een industriegebied aangeduid. Ten noorden van het studiegebied bevindt zich het centrum van Waregem. De landbouwzone ten westen van (en deels binnen) het studiegebied is hier aangeduid met het toponiem 'Kleithoek'.

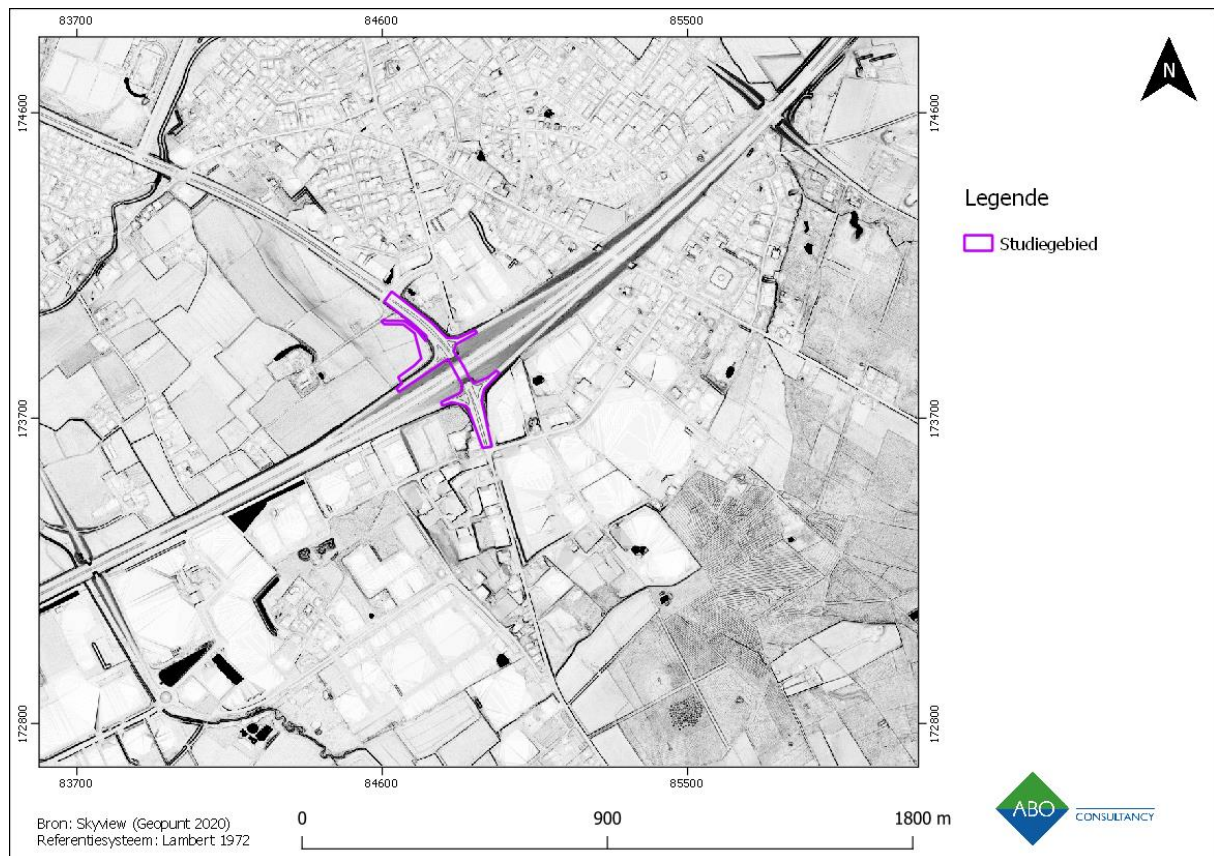
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Figuur 11: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2020)

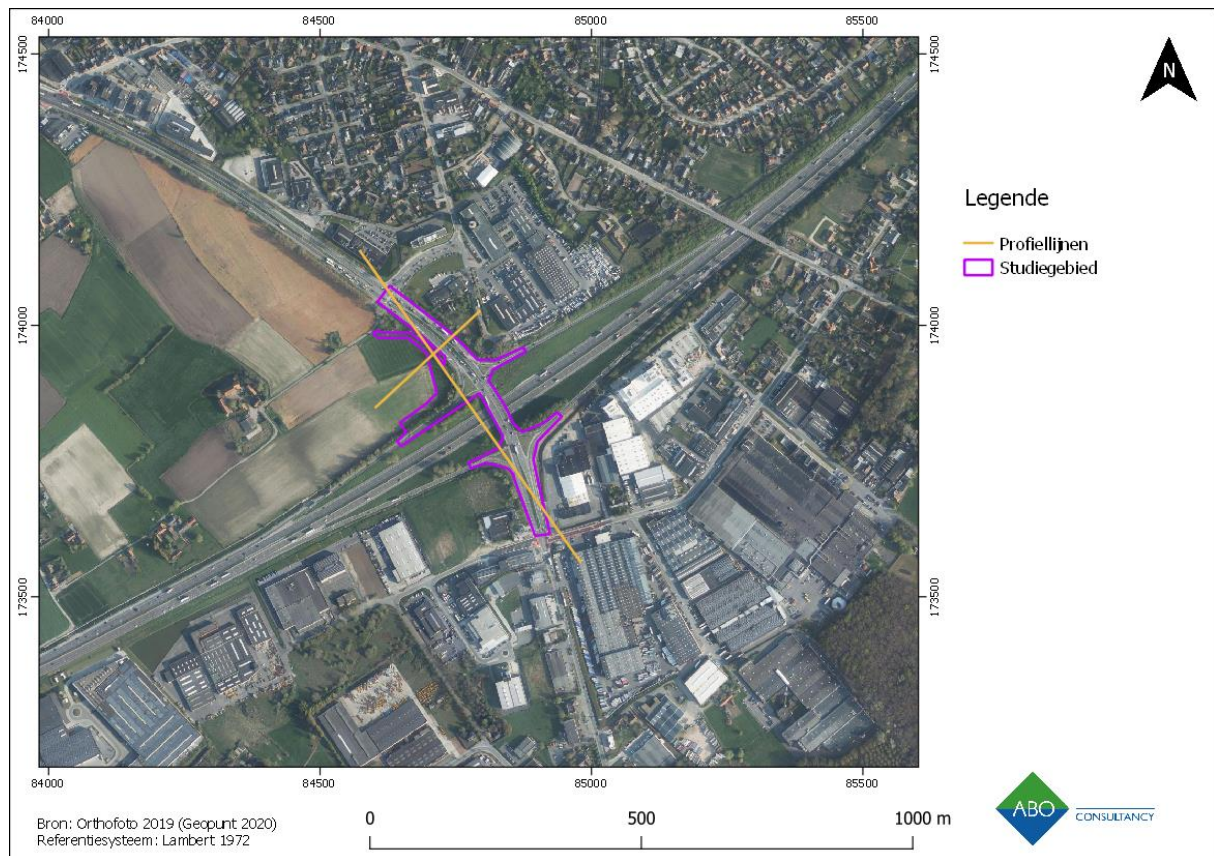
Het studiegebied bevindt zich wat hoger in het landschap, aan de voet van de Stuivenberg op een lokale dekzandrug. De Stuivenberg is een uitloper van de heuvelkam van het Leie-Schelde interfluvium. Deze heuvelkam bevindt zich meer naar het zuidoosten en is te zien op de overzichtskaart bij figuur 13. Ten westen en oosten van het studiegebied bevindt zich de depressie van de Gaverbeek, een fossiele rivierloop van de Leie.

Het studiegebied is door de iets hogere ligging in het landschap nabij water gunstig gelegen voor bewoning in vroegere periodes. Ook voor de steentijd was deze locatie gunstig.

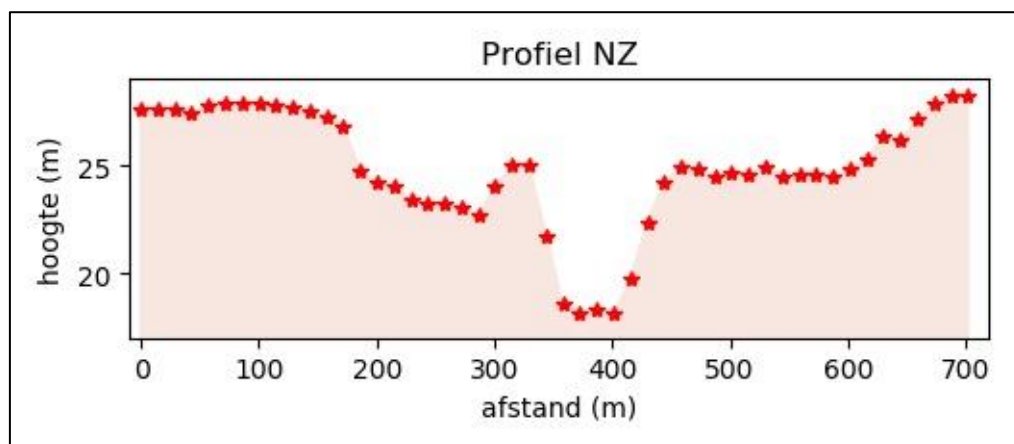

Figuur 12: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de skyview (figuur 12) zien we duidelijk de autosnelweg die onder het studiegebied doorloopt. De bebouwing van Waregem-centrum is duidelijk te zien ten noordoosten van het studiegebied. Er zijn weinig grote hoogteverschillen merkbaar. Ten noordwesten van het studiegebied is wel het hoogteverschil van de zandrug waarop Waregem zich bevindt merkbaar ten opzichte van het lager gelegen gedeelte ten westen hiervan.

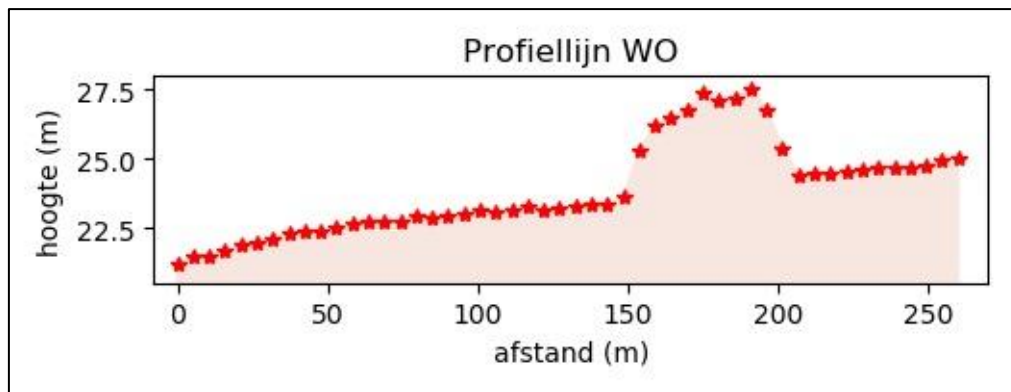

Figuur 13: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2020)

Figuur 14: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2020)

Op het hoogteprofiel van noord naar zuid (figuur 14) merken we een daling op in de richting van de autosnelweg. Deze weg ligt lager dan het omringende gebied en zorgt voor de abrupte daling en stijging ongeveer in het midden. Ten zuiden van de autosnelweg is terug een stijging merkbaar in zuidelijke richting. In die richting bevindt zich de heuvelkam van het Leie-Schelde interfluvium.

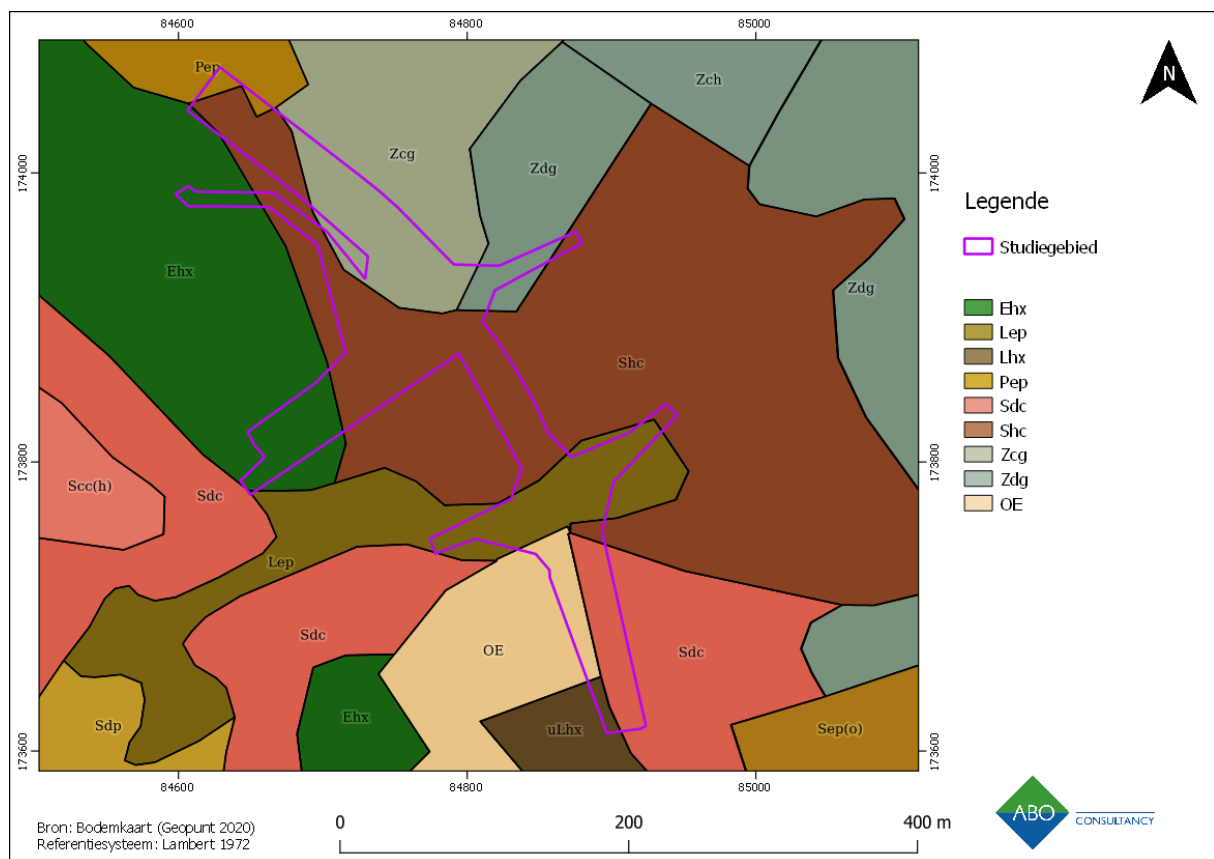

Figuur 15: Profiellijn west-oost (Geopunt 2020)

Op het hoogteprofiel met een west-oost oriëntatie (figuur 15) zien we dat de hoogte stijgt in oostelijke richting, waar zich de lokale zandrug bevindt waarop Waregem werd gesticht. De Expresweg is nog wat hoger aangelegd, wat zorgt voor de abrupte stijging en daling op die locatie.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAART

Figuur 16: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Binnen het studiegebied komen negen verschillende bodemtypes voor (cf. figuur 16). Het grootste gedeelte van het studiegebied bestaat uit bodemtype **Shc**. In het noordwesten van het studiegebied komt bodemtype **Ehx** voor. In het noordoosten bevindt zich bodemtype **Zcg** en bodemtype **Zdg**. In het noorden van het studiegebied bevindt zich nog een klein hoekje van bodemtype **Pep**. In het zuiden van

het studiegebied komt bodemtype **Lep** voor, met ten zuiden daarvan bodemtype **OE** en **Sdc**. In de zuidwestelijke hoek komt nog een klein gedeelte bodemtype **Lhx** voor.

Bodemtype **Shc** betreft een natte lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Het gaat hier om een natte stuwwatergrond. De roestverschijnselen zijn reeds waar te nemen in de bovengrond. Onder de bouwvoor is de overgangshorizont sterk gleyig. De verbrokkelde textuur B is eveneens sterk gevlekt. De bodems zijn te nat in de winter en te droog in de zomer, ze zijn dan ook weinig geschikt voor landbouwactiviteiten.

Bodemtype **Ehx** is een sterk gleyige kleibodem met een onbepaald profiel. Het gaat hier eveneens om een stuwwatergrond met roestverschijnselen vanaf 20cm-mv. Onder de bouwvoor is geen duidelijke bodemvorming zichtbaar. Deze bodems zijn te nat in de winter en te droog in de zomer. Ook deze bodem is dus weinig geschikt voor landbouwactiviteiten en kent voornamelijk een gebruik als grasland. Dit soort bodems komt voornamelijk voor op hellingen.

Zcg is een matig droge zandbodem met duidelijk ijzer- of humus B-horizont. Deze serie omvat Podzolen waarin de gleyverschijnselen voorkomen tussen 60 en 90 cm, dus steeds duidelijk onder de Podzol B. Het Podzol profiel blijft dus nagenoeg ongewijzigd omdat het ontwikkeld is in een laag die door het grondwater nooit bereikt wordt. De waterhuishouding is goed in de winter, wel te droog en droogtegevoelig in de zomer. De bodem is matig geschikt als akkerland maar te droog voor weiland.

Bodemtype **Zdg** is een matig natte zandbodem met een duidelijke ijzer of humus B-horizont. Het gaat hier net zoals bij bodemtype **Zcg** om een podzolbodem. De gleyverschijnselen komen voor op minder dan 60cm diepte, wat het uitzicht van de B-horizont verandert. De B-horizont is ook op veel plaatsen verkit wat zorgt voor een storende laag. Deze grondend zijn geschikt voor weiland maar slechts in mindere mate voor een gebruik als akkerland.

Pep is een natte, lichte zandleembodem zonder profiel. Deze hydromorfe bodems hebben een reductiehorizont op licht zandleem. De bouwvoor, 20 - 30 cm dik, vertoont reeds roestvlekken in een donker grijsbruine matrix. Tussen de humeuze bovengrond en het zand, leem, klei, klei-zand, mergel of veensubstraat komt doorgaans een niet humeuze zandiger laag voor. De roestverschijnselen beginnen intens onder de bouwvoor en de reductiehorizont begint tussen 100 en 120 cm. Deze bodems zijn te nat in de winter en vochtig in de zomer. Ze zijn geschikt als weiland en mits drainage ook als akkerland. Dit type grond komt voornamelijk voor op het diepste punt van beekvalleien.

Bodemtype **Lep** is een natte zandleembodem zonder profiel. Ook hier gaat het om een hydromorfe bodem. Het gaat om een sterk gleyige grondwatergrond op zandleem. Roestverschijnselen beginnen vanaf 20 cm-mv, de reductiehorizont tussen 100 en 120 cm-mv. Het zijn permanent natte gronden welke vooral in lage depressies, beekvalleien (en riviervalleien) voorkomen. Ze hebben een hoge waterstand en soms een verveende bovengrond. Ook in de zomer zijn ze vochthoudend. Ze zijn zeer geschikt voor weide maar enkel mits goede drainering kunnen ze als akkerland gebruikt worden. Dit bodemtype komt lokaal voor aan de rand van beekvalleien.

OE is een kunstmatige grond, het gaat hier om een voormalige, terug opgevulde groeve. Gezien de locatie in de zandstreek was het vermoedelijk een zandgroeve.

Bodemtype **Sdc** is een matig natte, lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Deze matig natte grijsbruine podzolachtige bodems en prepodzolen hebben een grijsbruin tot donker grijsbruine bouwvoor, onder akkerland ongeveer 25 cm dik, tenzij anders aangegeven. De Ap rust meestal op een bruinachtige overgangshorizont. De verbrokkelde textuur B begint meestal op 60-80 cm en is sterk aangetast. In het prepodzol stadium houdt deze horizont ijzerconcreties in.

Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. De bodems zijn voldoende vochtig in de zomer, iets te nat in de winter. Dit bodemtype is geschikt voor zowel akkerland als weide.

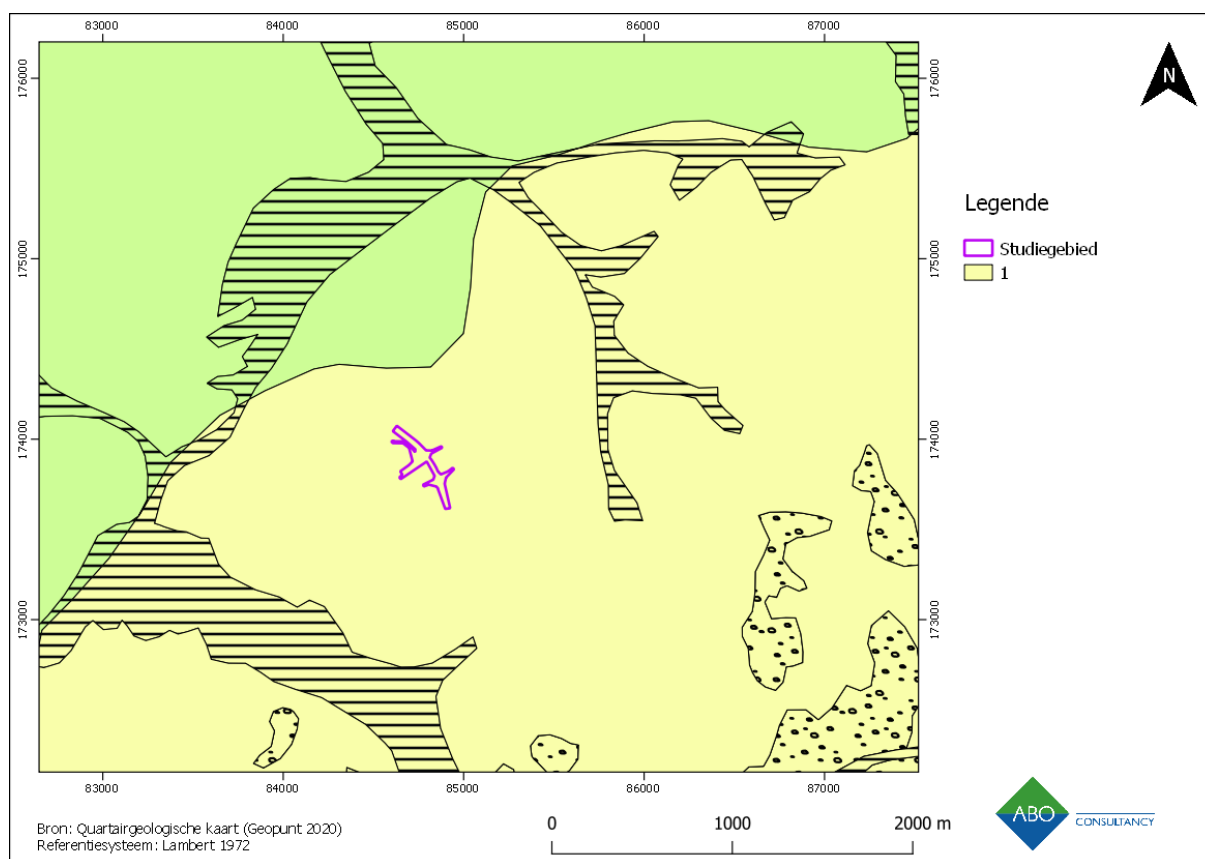
Bodemtype **Lhx** is een natte zandleembodem zonder profiel. Het gaat om een natte stuwwatergrond op een ondiep substraat. Deze bodems komen voor op ontsluiting van het Tertiair met een dun Pleistoceen zandleemdek. De roestverschijnselen beginnen op minder dan 50cm-mv. De bodems zijn niet erg geschikt als akkerland en doen het slechts matig als weilandgronden.

Binnen het studiegebied komen overwegend (natte) zandbodems voor. Het gaat enerzijds om podzolbodems, anderzijds om natte stuwwatergronden. Het water kan hier, vanwege de zware Tertiaire kleilaag maar moeilijk doordringen in de ondergrond en blijft 'staan', wat gleyverschijnselen in de hand werkt. Bodemtypes **Ehx** komt voor in het westen van het studiegebied wat overeenkomt met de ligging van deze bodemtypes op een lichte helling (cf. hst. 3.1). Door erosie is de Tertiaire kleilaag hier meer bovenaan gemigreerd wat ook het gebrek aan profielontwikkeling verklaard. Podzolbodems ontwikkelen zich op een heidegrond die typisch op zandgronden ontstaat na ontbossing. De podzolbodems kunnen dan ook mogelijk wijzen op een vroeg gebruik als landbouwgrond van deze bodems. Typerend gebeurde heidevorming door een te uitputtend landbouwbeleid tijdens de ijzertijd/Romeinse periode voor er op grote schaal gebruik gemaakt werd van bemesting. Bodemtypes **Pep** en **Lep** wijzen mogelijk op het voorkomen van oude beekvalleien binnen het studiegebied.

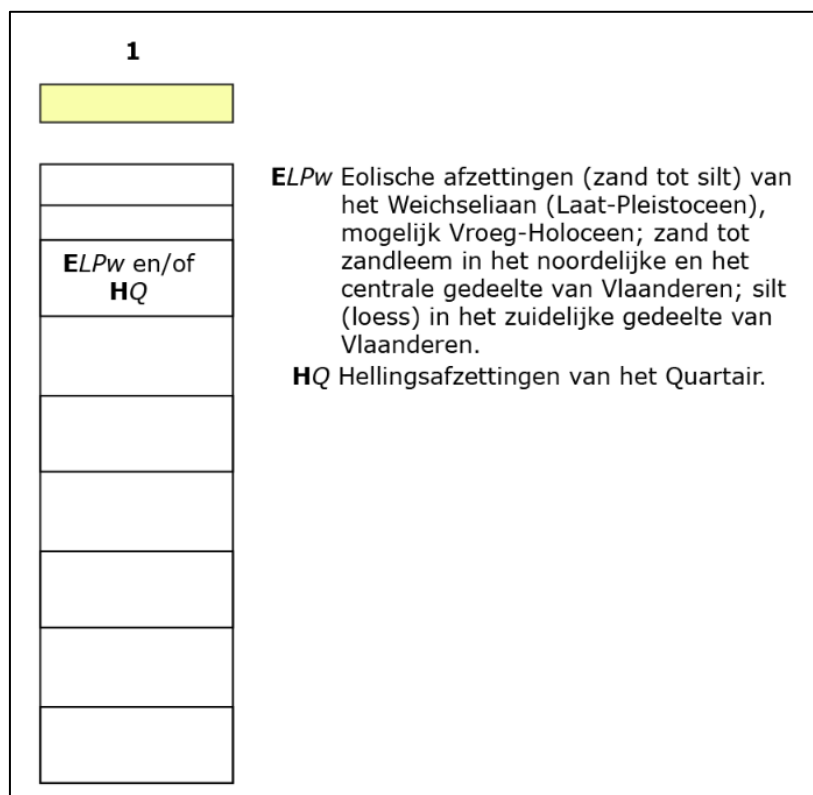
3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De Quartairgeologische sequentie type 1 (figuur 18) bestaat uit eolische afzettingen (zandig tot siltig) uit het Weichseliaan en mogelijk Vroeg-Holoceen. In combinatie met deze laag kunnen ook hellingsafzettingen uit het Quartair voorkomen.

Op de Quartairgeologische kaart (figuur 17) is ten noorden en westen van het studiegebied de alluviale vlakte van de Gaverbeek te zien, een fossiele rivierloop van de Leie.

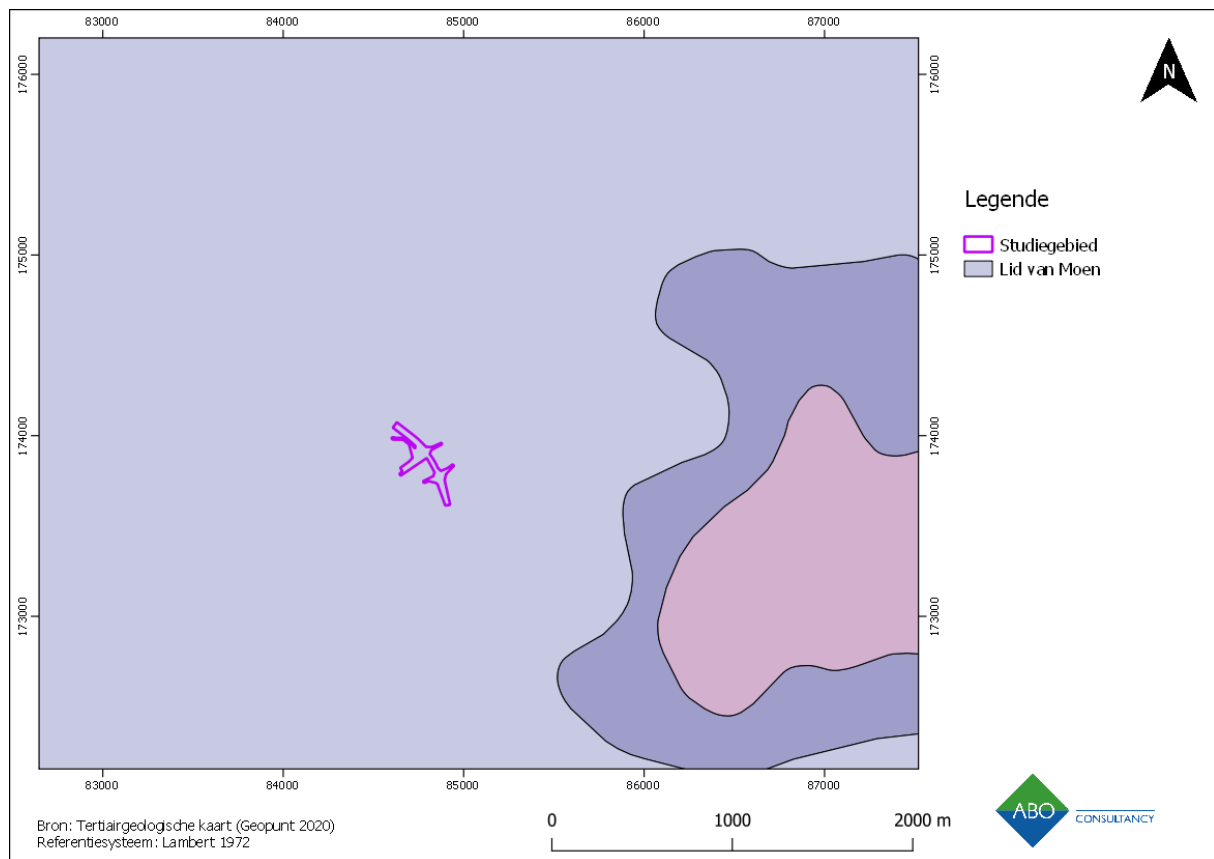

Figuur 17: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Figuur 18: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2020)

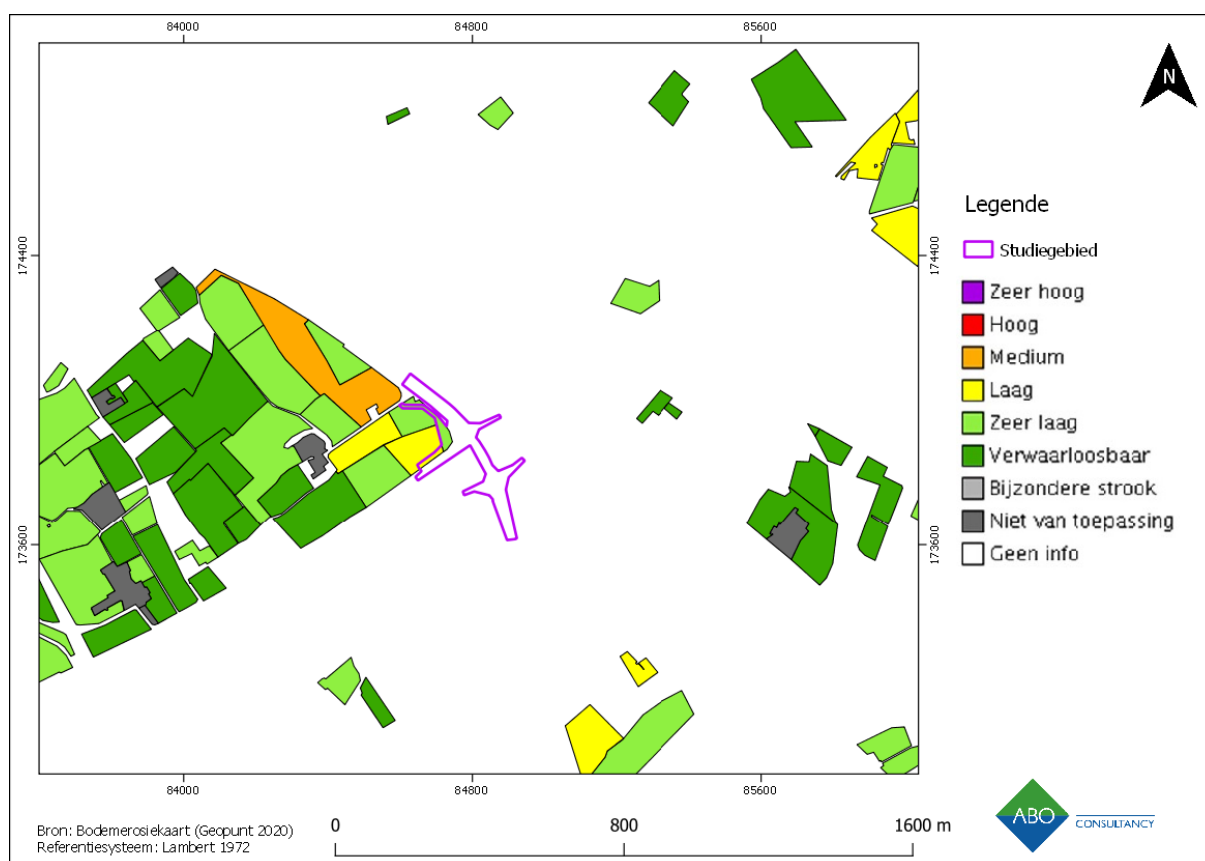
3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 19: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Het studiegebied maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk en is verder onderverdeeld binnen het lid van Moen (cf. figuur 19). De formatie bestaat uit grijze klei tot silt. Deze is kleihoudend en bevat kleilagen en nummulieten. De klei van het lid van Moen is erg geschikt voor het maken van bakstenen en werd dan ook in vroegere tijden vaak opgedolven als grondstof.

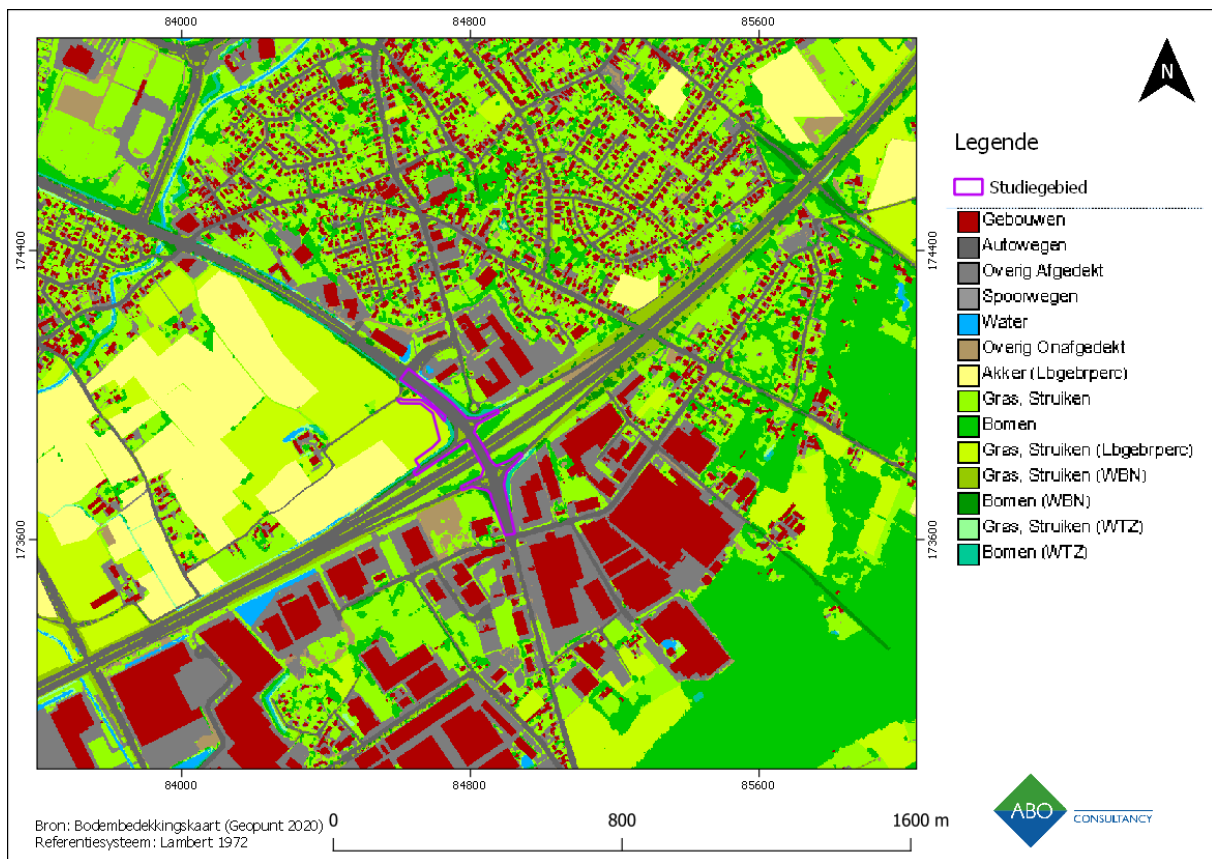
3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Figuur 20: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

De potentiële bodemerosie binnen het studiegebied (figuur 20) is niet gekend voor het grootste gedeelte van het studiegebied. Gezien het hier gaat om een baantracé in asphalt is dit weinig verwonderlijk. Voor het westen van het studiegebied is dit wel gekend, gezien zich hier landbouwgrond bevindt. De kans op erosie is hier laag tot zeer laag. Net ten noordwesten van het studiegebied is de kans op erosie iets hoger (medium). Dit komt omdat de hoogte waarop zich ook het studiegebied bevindt hier plots daalt in westelijke richting waar zich de depressie van de Gaverbeek bevindt. Op basis van de hoogtekaart v bedraagt het verschil ongeveer 10m. Ter hoogte van het studiegebied is dit verschil slechts 5m, de helling is hier zachter en minder uitgesproken.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de bodembedekkingskaart (figuur 21) zien we Het grootste gedeelte van het studiegebied aangeduid als 'autoweg'. Het gaat hier dan om gedeeltes van de Expressweg en Anzegemsesteenweg. De autosnelweg E17 is eveneens duidelijk te zien en loopt onder het studiegebied door. Ten zuiden van het studiegebied zijn gebouwen en verhardingen aangeduid, het gaat hier om een industrieterrein. Ten noordoosten van het studiegebied is het centrum van Waregem te zien met dichtbij het studiegebied nog enkele fabrieksgebouwen. Ten westen van het studiegebied zijn landbouwpercelen te zien met verspreid wat bewoning. Een klein gedeelte in het westen van het studiegebied bestaat eveneens uit landbouwgrond.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geen beschermde stads-of dorpsgezichten in de omgeving.
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.4
Inventaris Historische Stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Andere historische/ archeologische relictten	Geen andere relictten in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1712)	Relevant, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelenkaart (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Trench Map 1917	Relevant, cf. 4.3.6
Recente landschapsveranderingen	
Ortofoto 1971; 1979-1990; 2018	Relevant, cf. 4.4

Figuur 22: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 HISTORISCHE SITUERING

Over de oudste geschiedenis van Waregem is nog niet zoveel bekend, gezien in de regio nog niet zo veel archeologisch onderzoek werd uitgevoerd. Op basis van de reeds uitgevoerde archeologische onderzoeken kan wel gesteld worden dat Waregem een groot archeologisch potentieel kent.

Vondsten tonen aan dat de regio rond Waregem al in trek was tijdens het epi-paleolithicum. Ook uit het daaropvolgende mesolithicum zijn enkele vindplaatsen ontdekt. De voorkeur voor kampementen lag daarbij, zoals ook steeds werd aangenomen, vooral bij zandige opduikingen en hoger gelegen plaatsen nabij waterlopen. Vondsten uit het neolithicum en de metaaltijden zijn schaars maar dit kan liggen aan de stand van het onderzoek. De vondsten uit de metaaltijden die gekend zijn bevinden zich ten zuiden van de dorpskern (Van Wallegem & Creyf 2010).

Uit de Romeinse tijd zijn een twintigtal vindplaatsen gekend die zich vooral situeren op de hogere oevers van de Leie, wat het belang van deze waterweg voor handel en transport aanduidt. Een tweede concentratie bevond zich aan de oever van de Gaverbeek. Er wordt ook vermoed dat de Gaverbeek werd doorkruist door een Romeinse weg. Tot op heden zijn daar echter geen sporen van teruggevonden. In de directe omgeving van het Waregem situeren vondsten uit deze periode zich tot nog toe voornamelijk ten zuiden van de dorpskern (Van Wallegem & Creyf 2010).

Uit de vroege tot volle middeleeuwen zijn tot op heden geen archeologische vindplaatsen gekend, wat vrijwel zeker aan de stand van het onderzoek ligt. Vanaf de 5de – 6de eeuw worden door de Franken grote hofsteden gesticht die tijdens de middeleeuwen veelal uitgroeien tot grote domeinen en heerlijkheden. Het goed 'Te Caysele' (Caseelstraat) zou hier een voorbeeld van zijn. De eerste vermelding van Waregem dateert uit de 9de eeuw: 'Waro-ingaheim', woonplaats van de clan Waro.

In de volle middeleeuwen bevindt Forestum Methete, een groot woud gebruikt als koninklijk jachtgebied zich gedeeltelijk op het grondgebied van Waregem. In de 10de eeuw wordt het woud met bijhorende gronden in onder andere Waregem geschonken aan de Gentse Sint-Pietersabdij. Tijdens de vroege middeleeuwen bestaat Waregem voornamelijk uit overstromingsgebied en heidegebied door ontbossing (Van Wallegem & Creyf 2010).

Tijdens de volle middeleeuwen bleef een groot deel van de gronden in bezit van de Sint-Pietersabdij. Rondom Waregem kwamen echter heel wat gronden in handen van de heren van Dendermonde. Het dorpscentrum kwam in handen van het Onze-Lieve-Vrouwekapittel van Doornik. Tijdens deze periode worden er meer gronden ontbost en ingericht voor de landbouw. Er ontstaan enkele grotere hofsteden zoals bv. het goed 'Te Hoger Damme' (Desselgemseweg).

Tijdens de late middeleeuwen ontstaat het goed van de 'Blauwpoorthoeve'. Dit goed bevindt zich ca. 30m ten westen van het studiegebied. In 1274 werd een leen van zeven bunder door een leenman van de heer van Oudenaarde verkocht aan het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal van Kortrijk en ontheven van feodale rechten in ruil voor een jaarlijkse cijns.

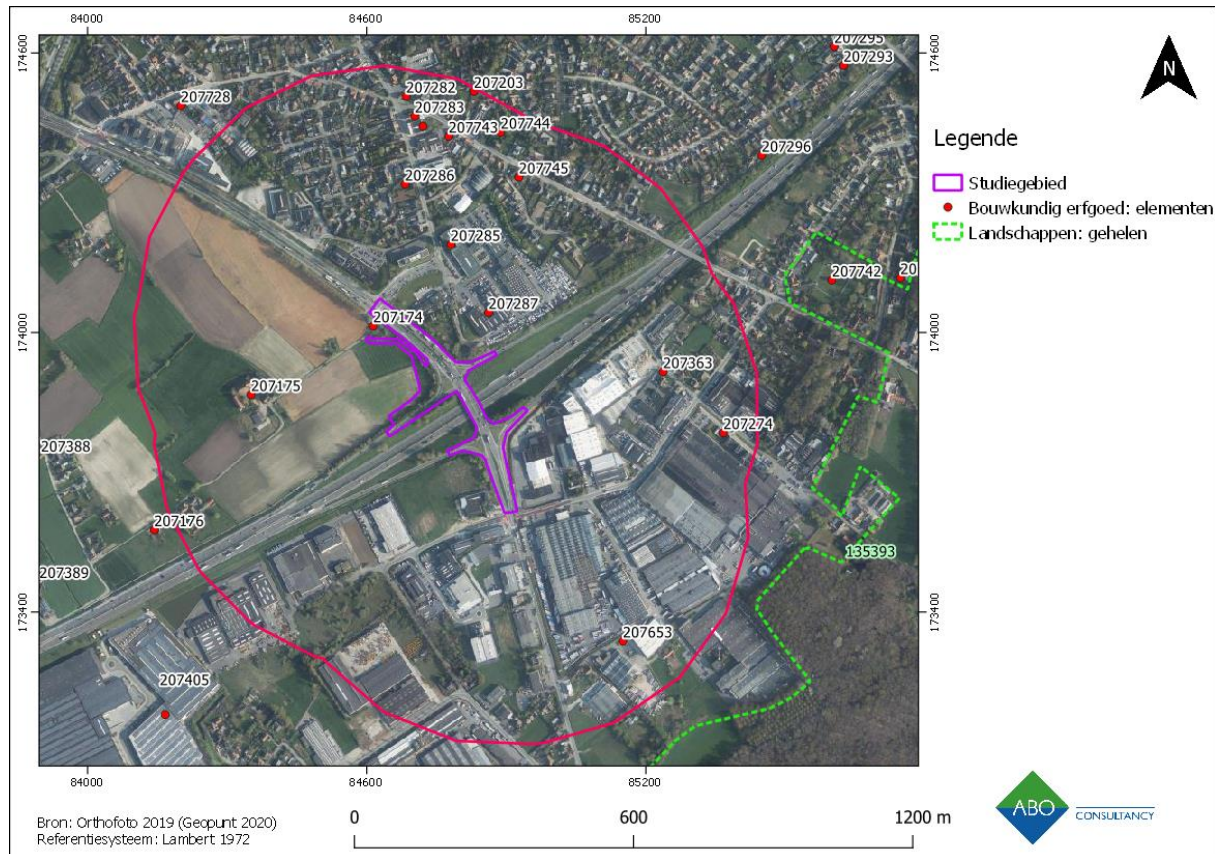
Tijdens de nieuwe tijd heeft Waregem sterk te lijden onder de godsdienstoorlogen. Talrijke hofsteden en de kerk raken verwoest en de bevolking trekt massaal op de vlucht.

Pas tijdens de 18de eeuw wordt te Waregem een wekelijkse markt opgericht. In deze periode was Waregem economisch gekend voor de linnenhandel en vlasspinnerij. Tijdens de 19de eeuw wordt Waregem 'ontsloten' door de oprichting van diverse spoorlijnen. In dezelfde periode wordt ook voor de eerste maal de 'Waregem Koerse' georganiseerd.

Tijdens WOI wordt Waregem zwaar beschadigd. Vooral tijdens de bevrijding in 1918 vallen er veel slachtoffers en worden veel woningen in puin geschoten (Van Wallegem & Creyf 2010).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 23: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geopunt 2020)

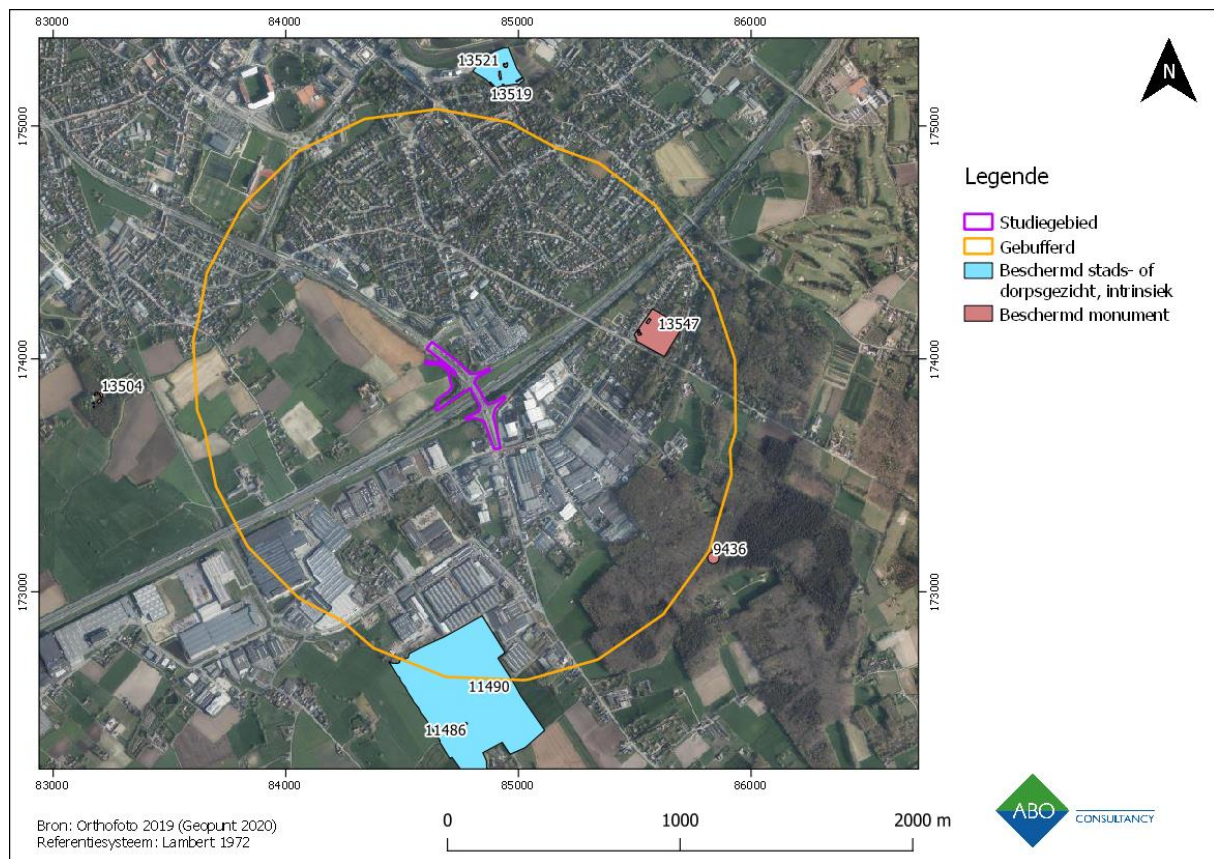
Het bouwkundig erfgoed (cf. figuur 23) in de omgeving van het studiegebied dateert op één uitzondering na telkens uit de 19de eeuw of later. Gezien dit in het kader van deze bureaustudie niet relevant is zullen deze elementen dan ook niet verder besproken worden. Voor de volledigheid worden deze wel opgelijst in onderstaande tabel.

Een uitzondering is de Blauwpoorthoeve die in oorsprong teruggaat tot de 13de eeuw. Deze hoeve, die ook gekend is als het 'Goed ten Bossche' werd als leengoed in 1274 verkocht aan het Kortrijkse Onze-Lieve-Vrouwhospitaal. In ruil voor een cijns werden de feodale rechten op het leen opgeheven. Tussen de 14de en de 16de eeuw wordt de hoeve meermaals vermeld in de rekeningen van het hospitaal. In de 17de eeuw is er voor het eerst een weergave van de hoeve in het renteboek van 1634. Het gaat om een boerenhuis met landgebouw omringd door een omwalling. Op de Ferrariskaart uit de 18de eeuw is de hoeve verder uitgebreid met meer bouwvolumes. Op deze kaart is ook te zien dat het om een site met walgracht gaat. Tijdens de 19de eeuw wordt het woonhuis vergroot. In 1913 wordt een bijgebouw afgebroken en wordt het poortgebouw deels verbouwd tot cichorei-ast. Tijdens de eerste helft van de 19de eeuw verdwijnt de walgracht aan de zuid- en westkant.

ID	Omschrijving	Datering
207174	Kapel Blauwpoortstraat	Na 1975
207175	Blauwpoorthoeve	13 ^{de} – 19 ^{de} eeuw
207203	Kapel met Christusbeeld	Na 1975
207274	Kantoorgebouw	Na 1975
207282	Hoekwoning	Vóór WOI
207283	Directeurswoning	Interbellum
207285	Watertoren	Na WOII
207286	Dorpswoning	3 ^{de} kwart 19 ^{de} eeuw
207287	Garagecomplex	21 ^{ste} eeuw
207363	Christusbeeld	3 ^{de} kwart 19 ^{de} eeuw
207743	Dorpswoning	Interbellum
207744	Burgerhuis	Vóór WOI
207745	Kleine hoeve	Begin 19 ^{de} eeuw

Figuur 24: Tabel van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2020)

4.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN EN STADS- OF DORPSGEZICHTEN

Figuur 25: Beschermd monumenten binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

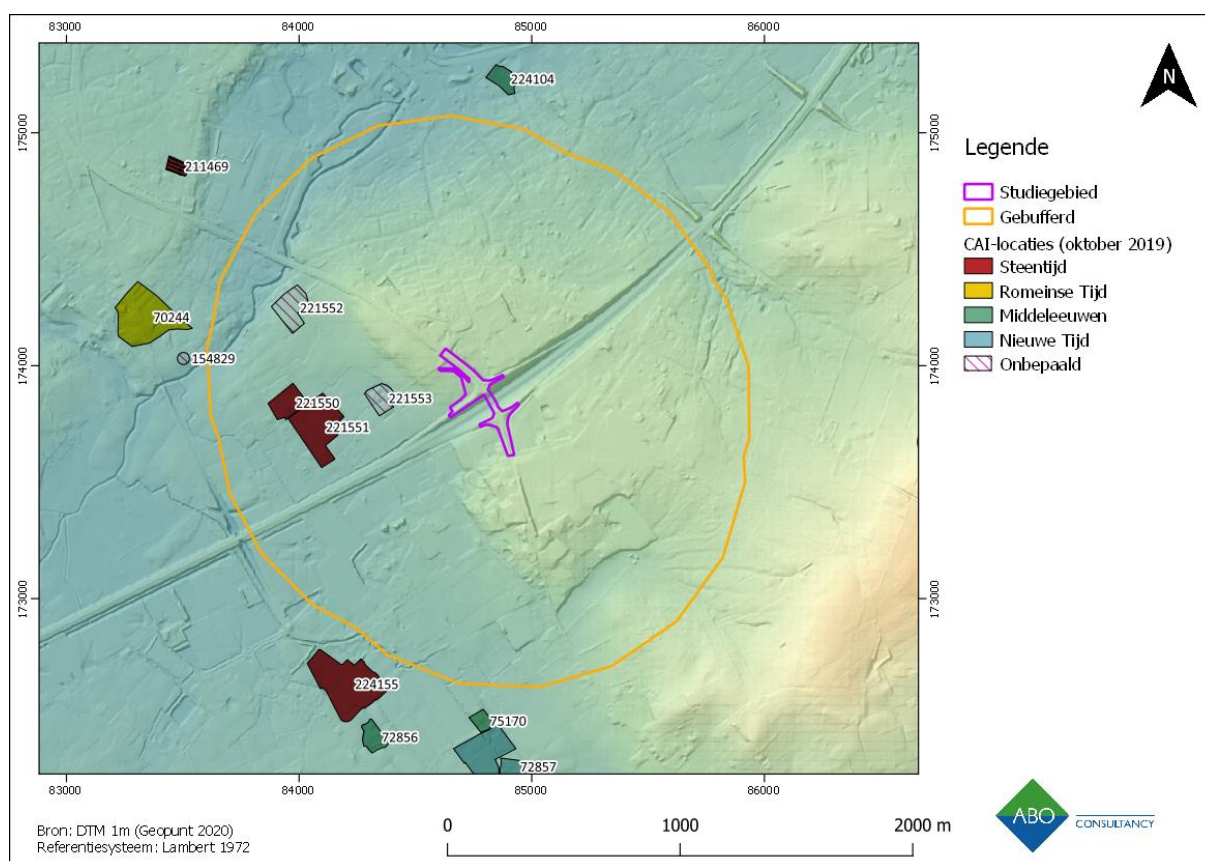
Op figuur 25 is te zien dat zich binnen een straal van 1km rond het studiegebied één beschermd monument bevindt. Net buiten de perimeter in het zuidoosten bevindt zich nog een monument dat ook zal besproken worden. Gedeeltelijk binnen de perimeter bevinden zich nog twee beschermde dorpsgezichten.

ID 13547 betreft het Flanders Field American Cemetery. Het gaat hier om de enige Amerikaanse begraafplaats uit WO I in België. De begraafplaats werd aangelegd tijdens het interbellum en beschermd omwille van de historische en artistieke waarde.

ID 9436 betreft de bescherming van een fladderiep in het Oud-Moregembos-Spitaalsbossen. De boomsoort is erg zeldzaam in Vlaanderen. De kapvorm is eveneens merkwaardig en kan duiden op een grensmarkering of een vroeger gebruik voor loofvoeder.

ID 11486 betreft de bescherming van de watermolen bij het Hof ter Walskerke. De molen dateert in oorsprong uit de 15de eeuw. De bescherming werd verleend omwille van de industrieel-archeologische waarde. De omgeving van de watermolen is om dezelfde reden eveneens beschermd als dorpszicht met ID 11490.

4.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 26: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

ID	Omschrijving	Datering	Afstand tot studiegebied
70244	Werfbegeleiding	Romeinse tijd	1,1km
154829	Grafheuvel	Metaaltijden	1,1km
221550	Veldprospectie	Steentijd, middeleeuwen	600m
221551	Veldprospectie	Steentijd, nieuwe tijd	450m
221552	Luchtfotografische prospectie	Onbepaald	730m
221553	Blauwpoorthoeve	Onbepaald	200m

Figuur 27: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

ID 70244

Bij een werfbegeleiding werd op deze locatie een hoeve uit de midden-Romeinse periode vastgesteld. Het ging om een klein rechthoekig gebouw in hout met ahang. De hoeve brandde vermoedelijk af. Op

basis van aardewerk kon een relatieve datering vooropgesteld worden. In de buurt van de hoeve werden ook aardewerkfragmenten uit dezelfde periode aangetroffen.

ID 154829

Tijdens een luchtfotografische prospectie werd op deze locatie een cirkelvormige structuur vastgesteld. Mogelijk een grafheuvel uit de metaaltijden (Bourgeois et al. 1998).

ID 221550

Tijdens een veldprospectie werd hier lithisch materiaal aangetroffen uit de steentijd, evenals aardewerkfragmenten uit de middeleeuwen. In dit laatste geval gaat het om steengoed, grijsgereduceerd aardewerk en bruinrood aardewerk met loodglazuur en slibversiering (Despriet 2012).

ID 221551

Tijdens een veldprospectie op deze locatie werd lithisch materiaal uit de steentijd aangetroffen. Uit de nieuwe tijd dateren enkele fragmenten grijs, reducerend aardewerk, bruinrood loodgeglazuurd en slibversierd aardewerk evenals enkele fragmenten steengoed. Er werden ook enkele pijpfragmenten aangetroffen (Despriet 2012).

ID 221552

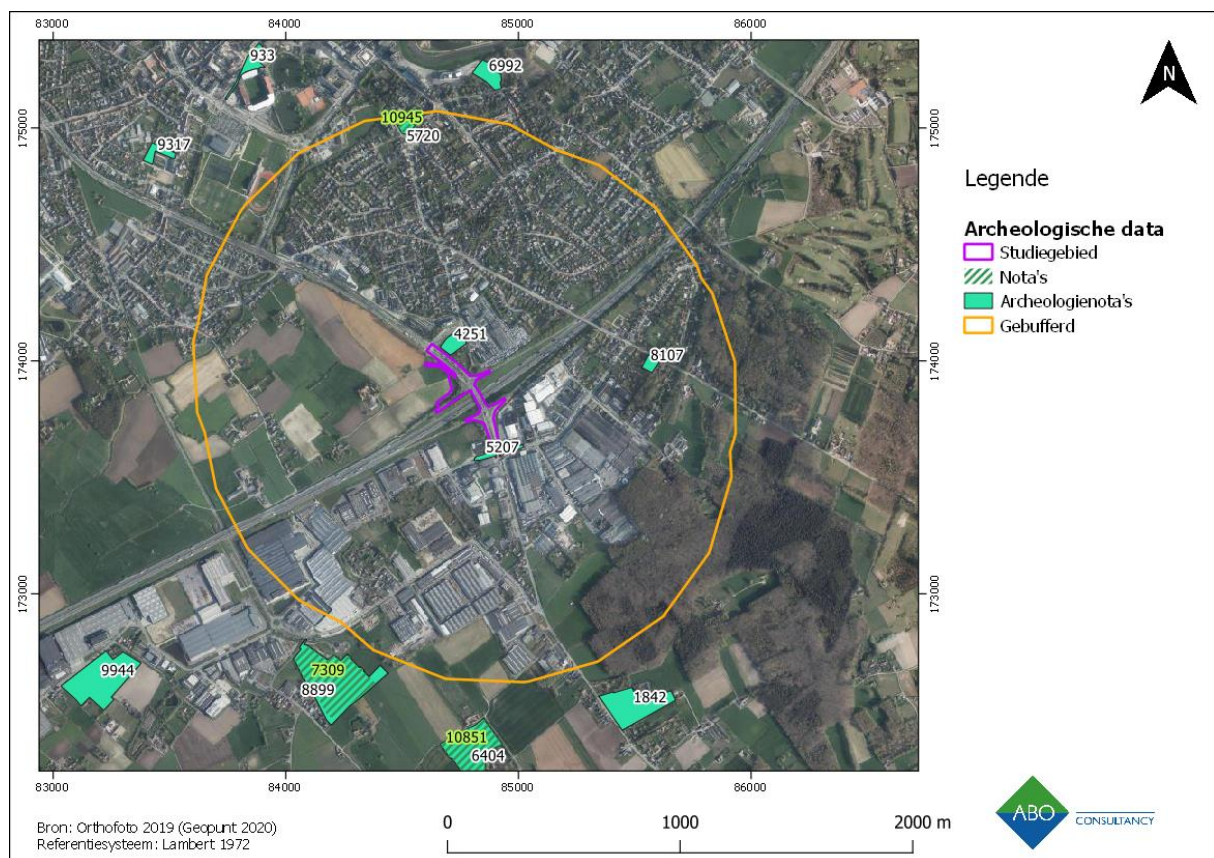
Tijdens een luchtfotografische prospectie van de regio werden talrijke sporen uit diverse periodes aangetroffen (Despriet 2012)

ID 221553

Deze melding betreft de Blauwpoorthoeve. Zowel een datering als de vorm van onderzoek zijn niet weergegeven in de CAI. Uit de inventaris bouwkundig erfgoed is echter gekend dat de hoeve opklimt tot de 13de eeuw. Het is niet duidelijk of hier reeds archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden. Als contactpersoon wordt Philippe Despriet vermeld (CAI 2020).

Er zijn geen meldingen uit de CAI bekend die zich op dezelfde landschappelijke ligging als het studiegebied bevinden. Zoals gekend uit de historische situering (cf. hst. 4.1) reflecteert dit eerder de stand van het onderzoek dan een gebrek aan archeologisch potentieel. Alle meldingen (met uitzondering van ID 70244, buiten de perimeter) betreffen prospectieonderzoek. Het gaat hier dan enerzijds om veldprospectie, anderzijds om luchtfotografie. Uit de veldprospectie blijkt potentieel voor steentijd ten oosten van het studiegebied. Gezien het hier gaat om oppervlaktevondsten is de kans dat deze zich niet meer in situ bevinden en door erosie, wind of invloed van de mens verplaatst zijn zeer groot waardoor de resultaten van dit onderzoek enigszins genuanceerd dienen te worden. Landschappelijk is echter wel een potentieel op steentijd aanwezig. ID 70244 betreft de opgraving van een hoeve uit de midden-Romeinse periode. Nabij de Gaverbeek en de oevers van de Leie is er veel potentieel op resten uit de Romeinse tijd gezien beide waterlopen gebruikt werden als transportweg (cf. hst. 4.1).

4.2.4 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S WAARVAN REEDS AKTE GENOMEN WERD

Figuur 28: archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2020)

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevinden zich vier archeologienota's waarvan reeds akte genomen werd.

De archeologienota met ID 5207 werd opgesteld naar aanleiding van rioleringswerken en de heraanleg van de wegenis. Gezien de beperkte vorm van het lijntracé en de reeds aanwezige verstoring door de huidige riolering en weg werd geen verder vooronderzoek aangeraden (Veraart & Leenknecht 2016).

Naar aanleiding van een nieuwbouw werd een archeologienota opgesteld met ID 4251. De geplande werken zouden een verstoring van 1m-mv met zich meebrengen, lokaal tot 3m-mv voor de aanleg van nutsvoorzieningen. Gezien de beperkte oppervlakte en de ligging op basis van historische kaarten in een bosrijk, weinig aantrekkelijk gebied werd besloten om geen verder vooronderzoek te adviseren (Vervoort 2017).

Naar aanleiding van een geplande verkaveling werd een archeologienota met ID 8107 opgesteld. De beperkte impact van de werken, gecombineerd met de geringe oppervlakte van het plangebied en het ongunstige landschappelijke karakter (bos/heidegebied) zorgen voor een laag potentieel tot kennisvermeerdering. Bijgevolg werd geen verder onderzoek vooropgesteld (De Kreyger 2018).

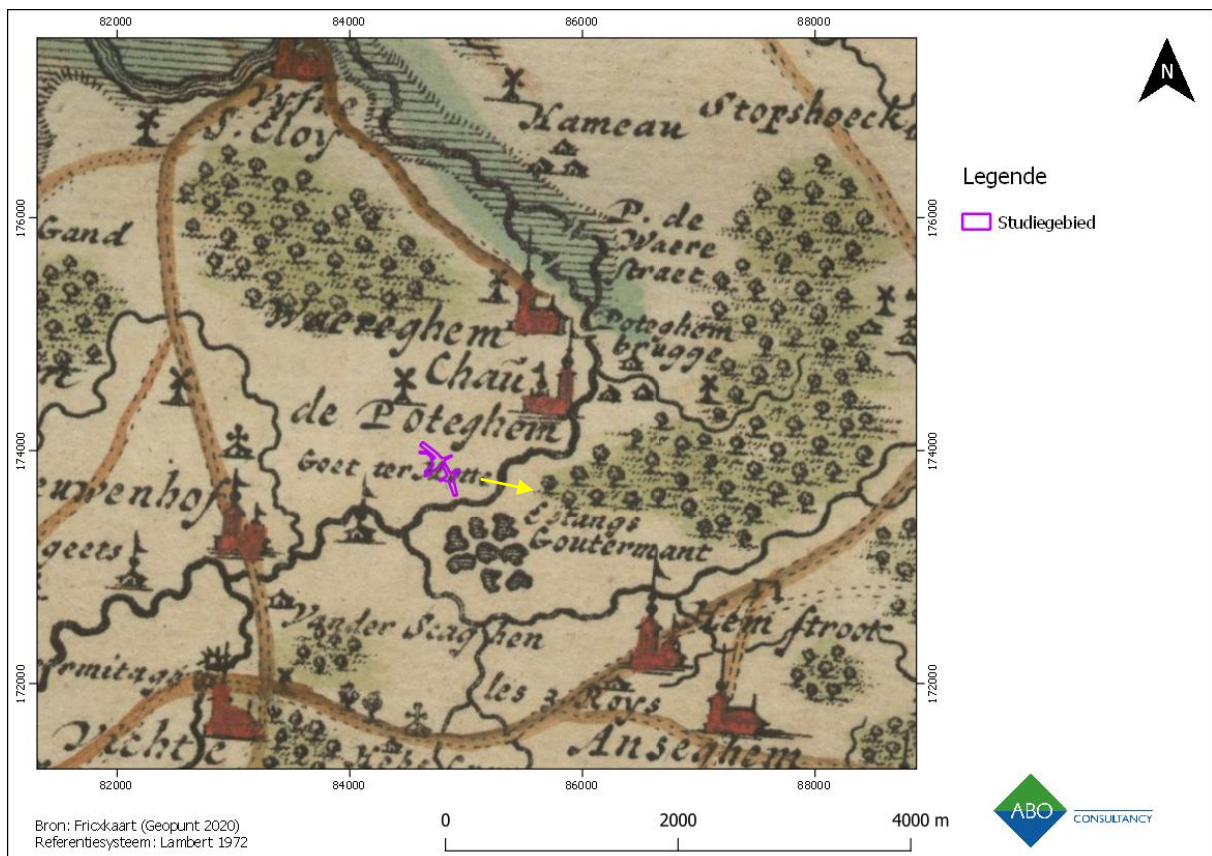
Naar aanleiding van de bouw van een appartementsblok werd een archeologienota met ID 5720 geschreven. De geplande verstoring zal tot ca. 3,5m diep gaan, lokaal dieper. Het studiegebied bevindt zich op een historisch interessante locatie binnen het voormalige dorp Potegem. Op basis van het voorgaande werden landschappelijke boringen indien nodig gevolgd door een steentijdtraject en proefsleuven voorgeschreven (Acke et al 2017). Dit vooronderzoek werd reeds uitgevoerd met ID

10945. Er werden landschappelijke boringen uitgevoerd, gevolgd door proefsleuven gezien er geen indicaties voor steentijd werden aangetroffen. In de proefsleuven werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen waardoor geen verder vooronderzoek wordt aangeraden (Verleysen 2019).

Bij de vier gekende archeologienota's werd in drie van de gevallen geen verder onderzoek aangeraden, gezien de ligging binnen een weinig aantrekkelijke landschappelijke zone en de historische ligging in bosgebied. Enkel bij ID 5720 werd wel vooronderzoek aangeraden gezien de ligging binnen een voormalig dorp. Indicaties voor steentijd werden bij dit vooronderzoek niet vastgesteld en er werden ook verder geen relevante archeologische sporen aangetroffen. Het huidige studiegebied bevindt zich landschappelijk wel op een goede, iets hoger gelegen locatie in de nabijheid van water. De aanwezigheid van het Blauwpoortgoed op korte afstand kan eventueel sporen opleveren van activiteit uit de middeleeuwen of nieuwe tijd.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICKKAART (CA. 1712)

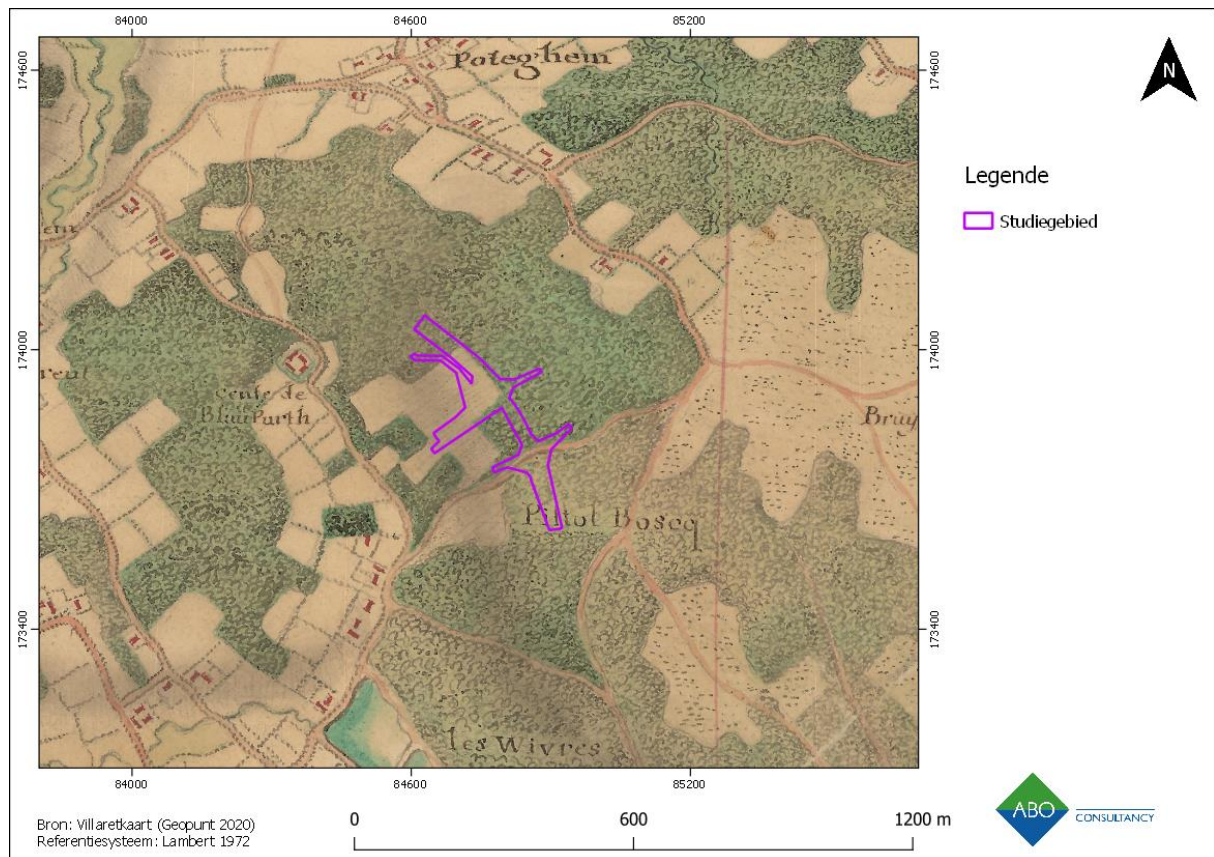
Figuur 29: Frickkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Frickkaart (figuur 29) is het studiegebied iets verschoven. Het dient zich eigenlijk iets meer naar het zuidoosten te bevinden. De correcte locatie werd aangeduid met een gele pijl. Deze verschuiving komt voor gezien historische kaarten niet altijd even correct te georefereren zijn.

Het studiegebied bevindt zich aan de rand van een bosgebied. Ten westen van het studiegebied zijn enkele vijsvijvers te zien, aangeduid als 'estangs goutermant'. Ten noorden van het studiegebied bevindt zich het dorp en kasteel van Poteghem, met ten noorden daarvan de dorpskern van Waregem.

De Gaverbeek bevindt zich op korte afstand ten noorden van het studiegebied. Gezien de beperkte graad van detail kan er verder weinig uit deze kaart worden afgeleid.

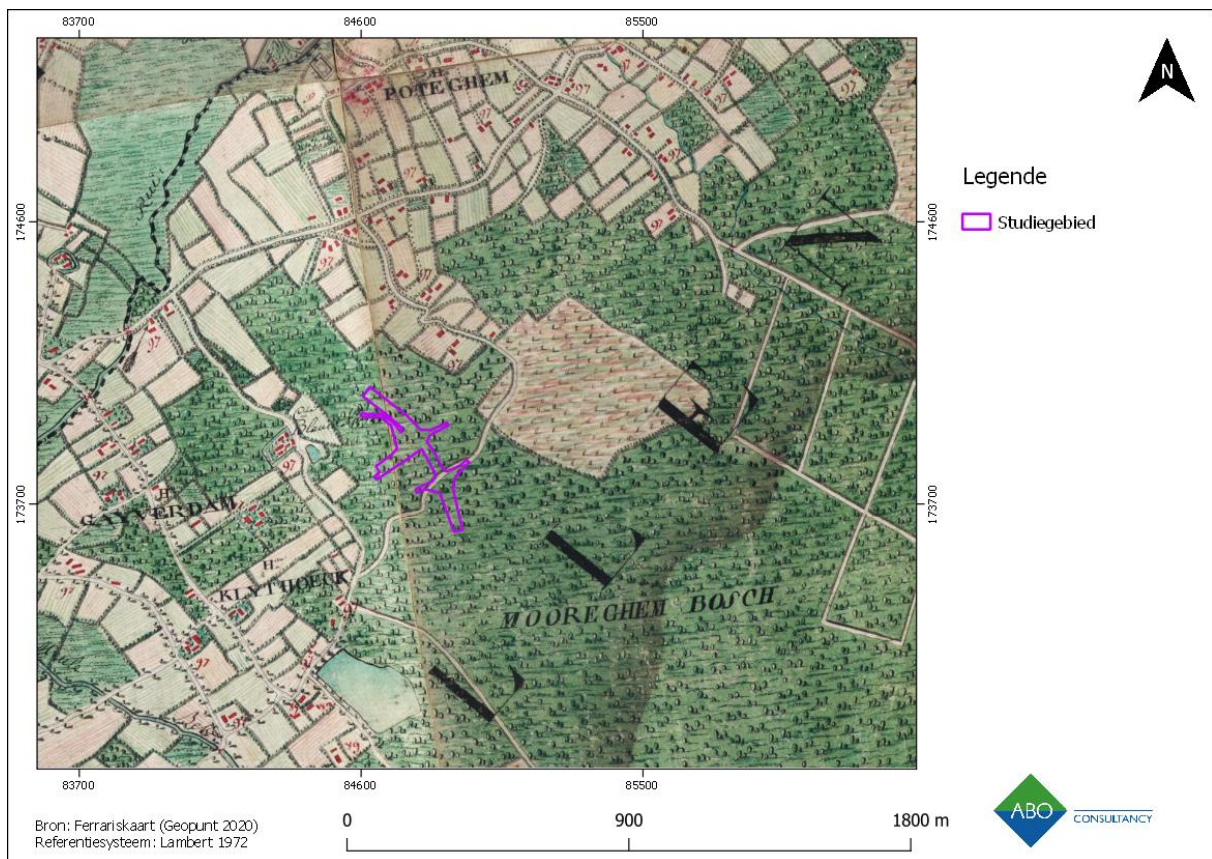
4.3.2 VILLARETKAART (CA. 1745-1748)

Figuur 30: Het studiegebied weergegeven op de Villaretkaat (Geopunt 2020)

Op de Villaretkaat (figuur 30) zien we dat het studiegebied zich gedeeltelijk binnen bosgebied bevindt, aangeduid als het 'Pistot Boscq'. Doorheen de zuidelijke kant van het studiegebied loopt een weg. Ten westen van het studiegebied bevindt zich de Blauwpoorthoeve, hier aangeduid als 'Cense de Bleuporth'. Ten zuidwesten van het studiegebied staan visvijvers aangeduid als 'les Wivres'. De open plekken in bosgebied ten oosten van het studiegebied zijn aangeduid als 'heide'. Binnen het studiegebied lijkt hier echter eerder om akkerland te gaan. Ten noorden van het studiegebied is het dorp Potegem te zien, met op enige afstand ten oosten van dit dorp de Gaverbeek.

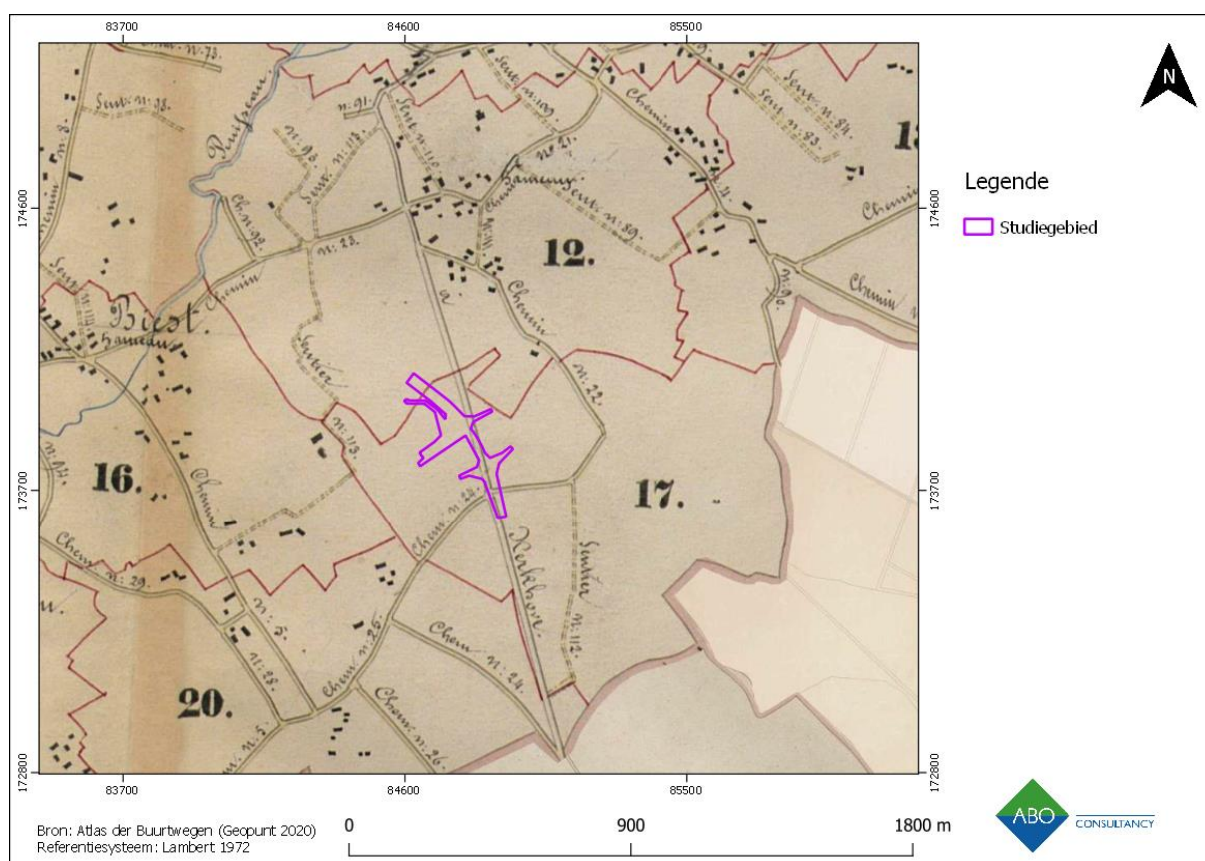
4.3.3 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

Figuur 31: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Ferrariskaart (figuur 31) zien we dat het studiegebied zich nu volledig binnen bosgebied bevindt. Het bos is gekend als het 'Mooreghem Bosch'. Binnen dit bos is, net ten oosten van het studiegebied een open heideplek te zien. Ten westen van het studiegebied is de Blauwpoorthoeve aangeduid. De weg in het zuiden van het studiegebied die ook al was aangeduid op de Villaretkaart (figuur 31) is ook op deze kaart te zien. Ten westen van het studiegebied staan ook twee gehuchten aangeduid: Gaverdam en Klythoek.

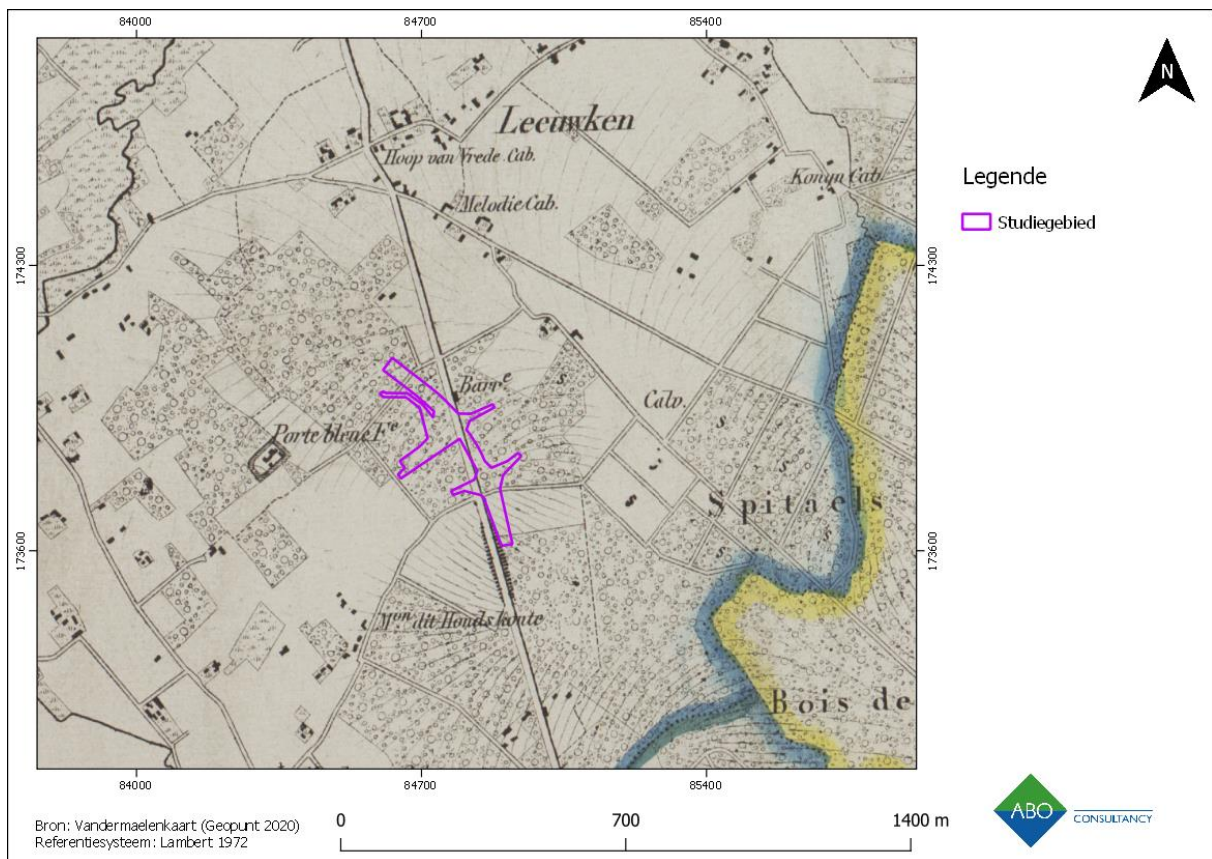
4.3.4 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

Figuur 32: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Atlas der Buurtwegen (figuur 32) zien we voor de eerste maal een weg van noord naar zuid door het studiegebied lopen. De weg in het zuiden van het studiegebied, die ook al zichtbaar was op de twee voorgaande kaarten (figuur 30 en 31) is ook hier nog steeds te zien. De Blauwpoorthoeve werd op deze kaart niet bij naam aangeduid. Ten noorden van het studiegebied is de Gaverbeek aangeduid. Ten noordoosten van het studiegebied, aan de overkant van de Gaverbeek, staat het dorp 'Biest' aangeduid. Het dorp Potegem is op deze kaart niet aangeduid.

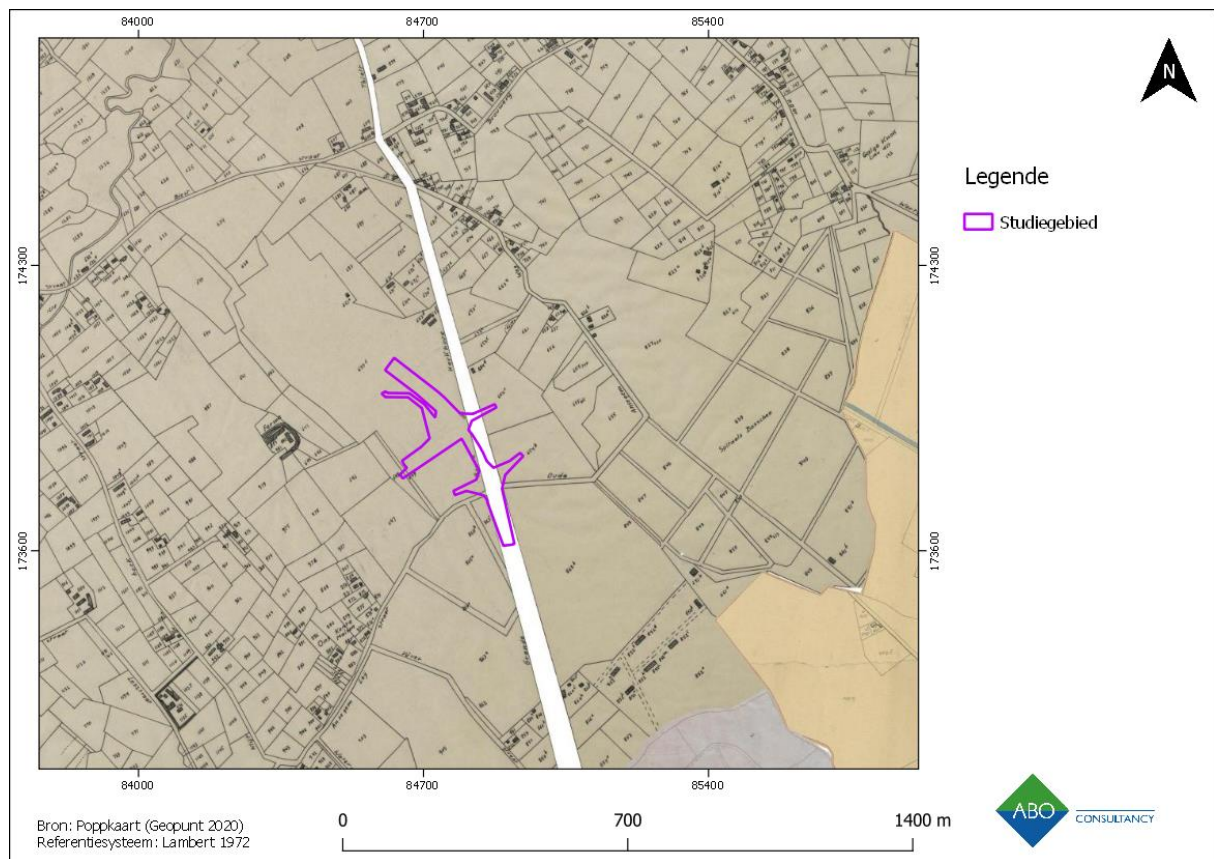
4.3.5 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 33: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Vandermaelenkaart (figuur 33) zien we dat de wegenis binnen het studiegebied hetzelfde gebleven is. Wel is er nu een nieuwe weg bijgekomen die het studiegebied van west naar oost doorkruist in het noordelijke gedeelte. Binnen het studiegebied staat grotendeels bosgebied aangeduid, met enkel in het zuiden een open plek. Ten noorden van het studiegebied staat het gehucht Leeuwken aangeduid. De Blauwpoorthoeve is aangeduid als een site met walgracht.

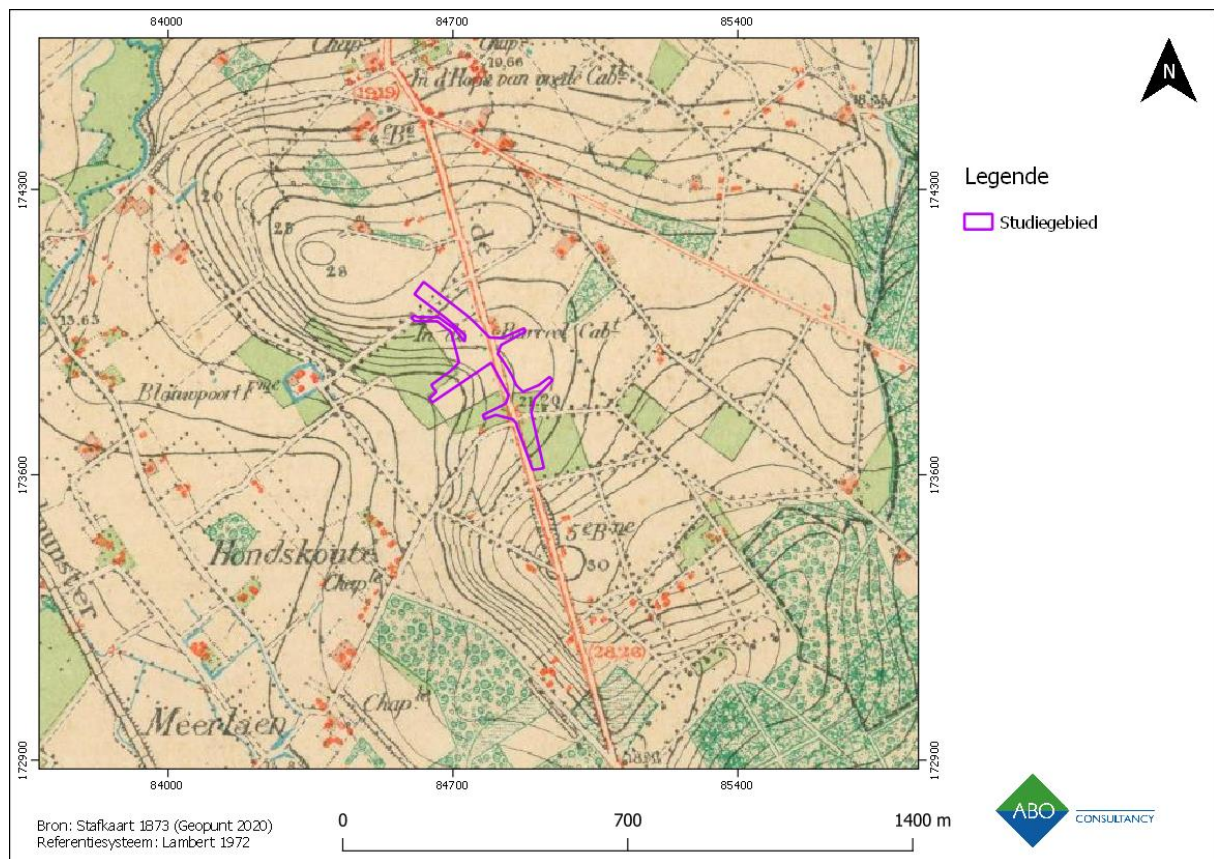
4.3.6 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 34: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Poppkaart (figuur 35) zien we dat de wegenis hetzelfde gebleven is. De weg in het noorden van het studiegebied is wel niet aangeduid op deze kaart. De Blauwpoorthoeve is op de kaart getekend als een site met walgracht.

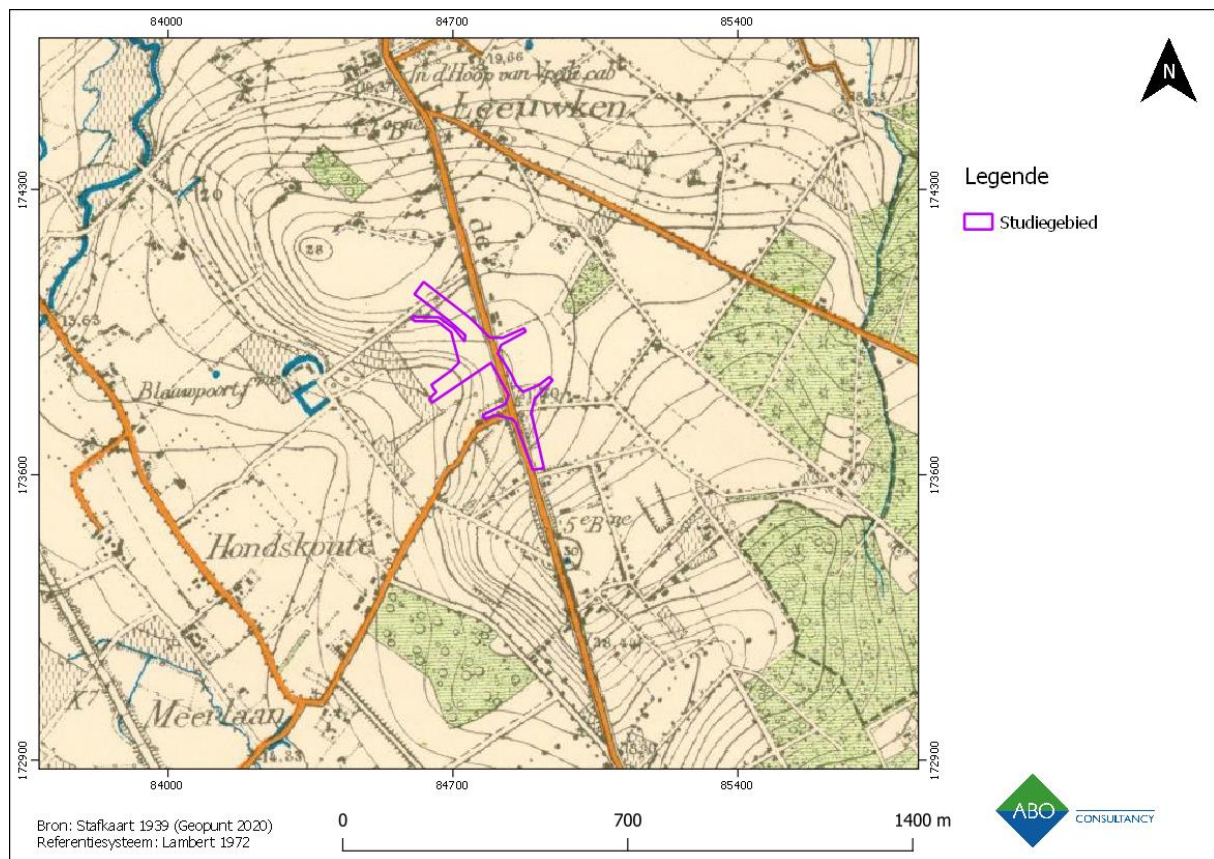
4.3.7 STAFKAART VAN BELGIË 1873

Figuur 35: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart uit 1873 (Cartesius 2020)

Op deze kaart (figuur 35) zien we dat het bos binnen het studiegebied verdwenen is. Wel staat er weiland aangeduid in de zuidelijke zijde van het studiegebied. De Blauwpoorthoeve staat ook hier aangeduid als een site met walgracht. De hoogtelijnen geven mooi het hoogteverschil aan tussen de hoger gelegen zandrug in het oosten (waar zich ook het studiegebied bevindt) en de graduele afdaling naar het westen toe.

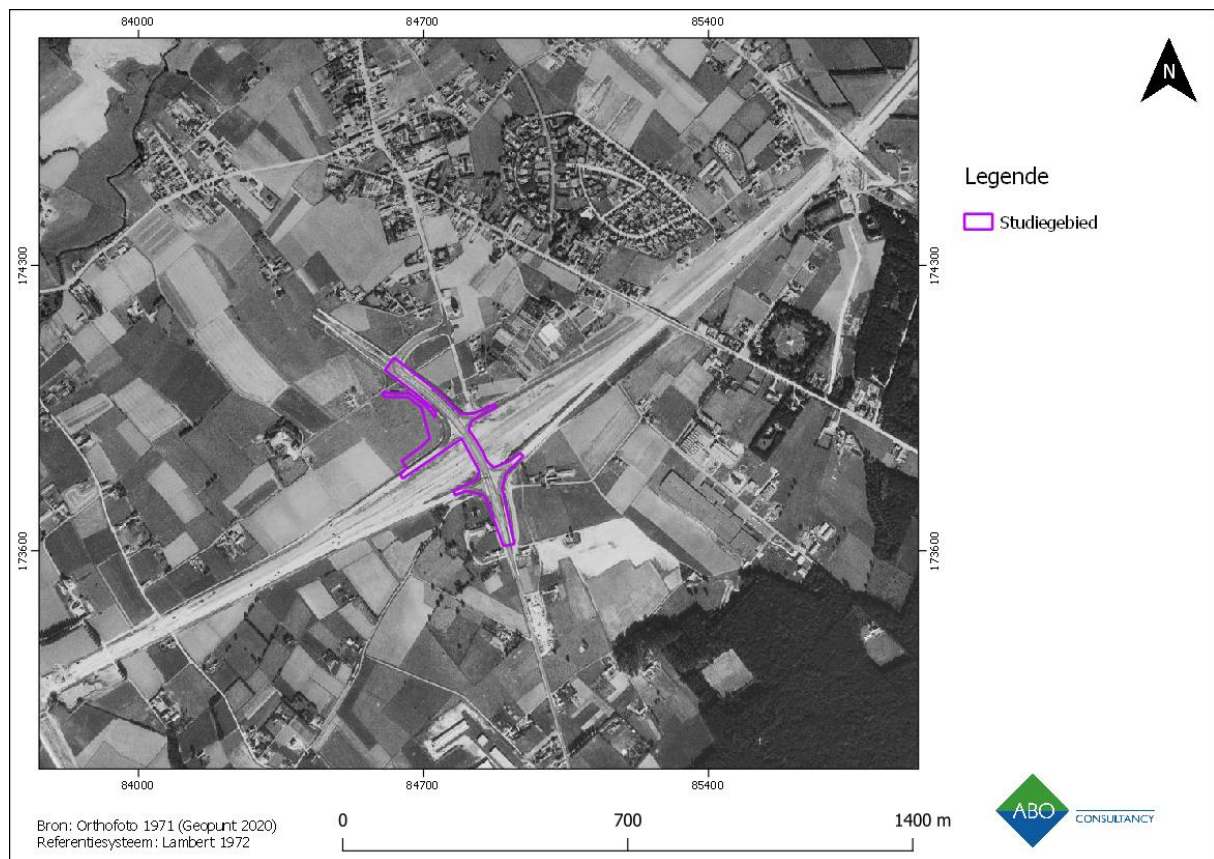
4.3.8 STAFKAART VAN BELGIË 1939

Figuur 36: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart uit 1939 (Cartesius 2020)

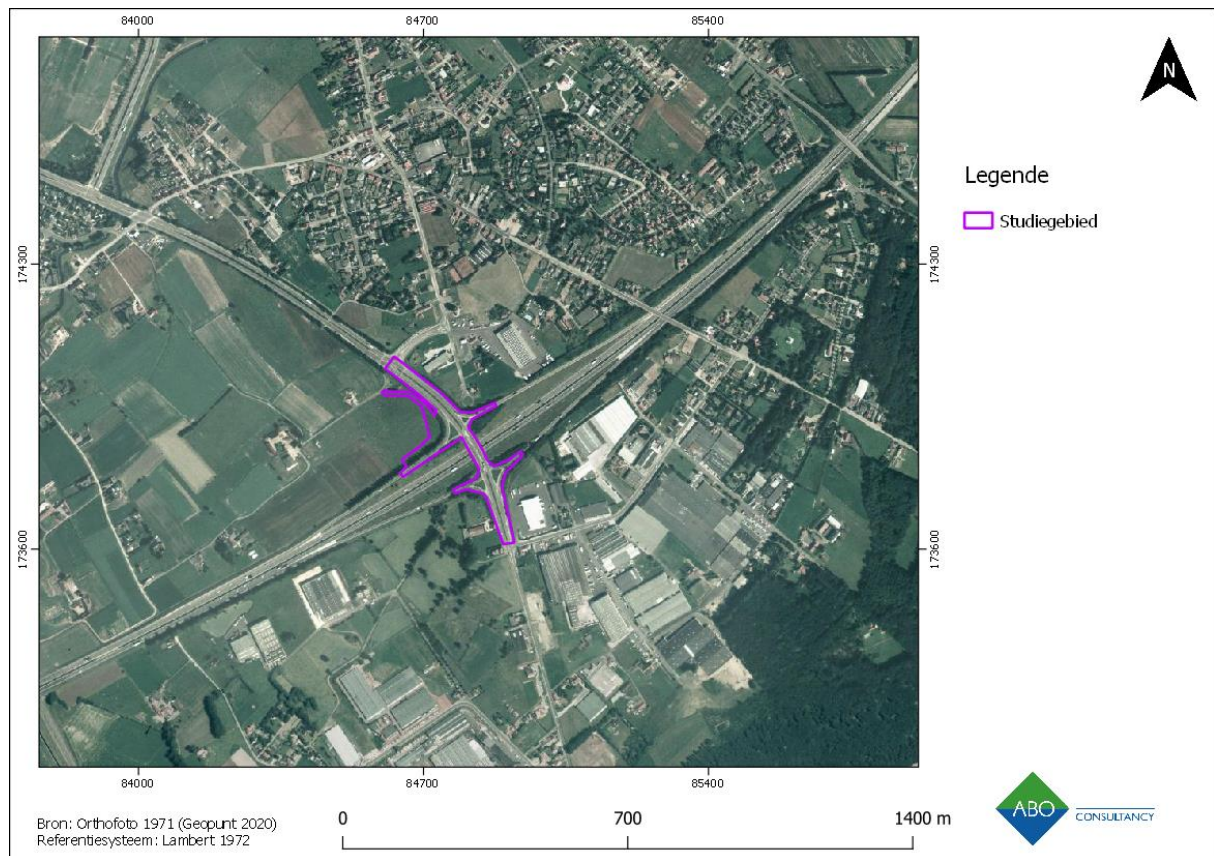
Op deze stafkaart (figuur 36) zijn eigenlijk geen veranderingen op te merken ten opzichte van de voorgaande kaart.

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

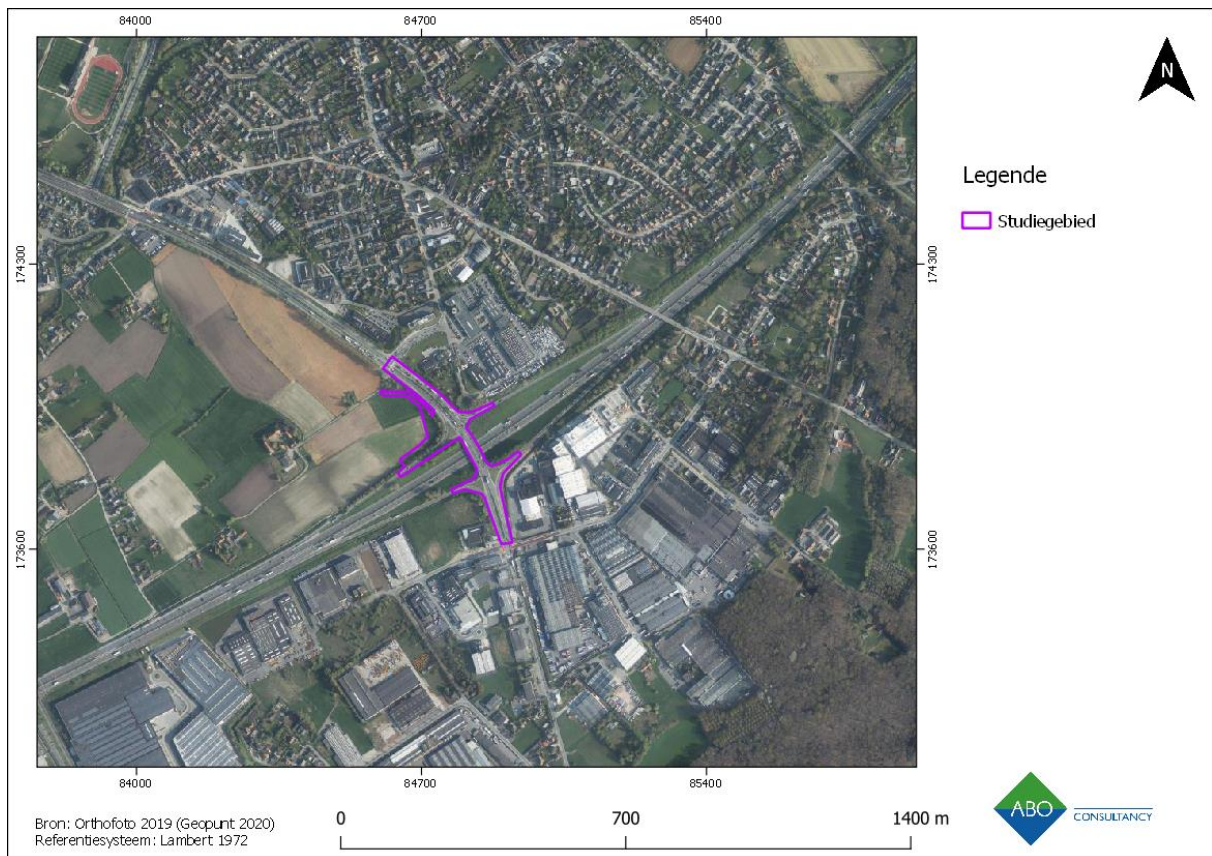
Figuur 37: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op deze luchtfoto uit 1971 zien we dat de autosnelweg E17 reeds werd aangelegd. De aanleg van de Expresweg, binnen de noordelijke zijde van het studiegebied is in volle gang. De Blauwpoorthoeve is te zien ten oosten van het studiegebied, de walgracht is grotendeels verdwenen. De meest westelijke zone van het studiegebied is, zoals vandaag nog het geval is, ingericht als landbouwgrond.

Figuur 38: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op deze luchtfoto uit 1990 zien we dat de bewoning ten noordoosten van het studiegebied sterk is toegenomen. Ten zuidoosten van het studiegebied is nu ook het industriepark aangelegd. De Expresweg is intussen volledig doorgetrokken.

Figuur 39: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2020)

Op deze orthofoto zien we een nog grotere verdichting van de bebouwing ten noordoosten van het studiegebied. Ten westen van de Expresweg bevindt zich nog steeds een landbouwzone. De wegenis binnen het studiegebied is niet veranderd.

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Landschappelijk gezien bevindt het studiegebied zich iets hoger gelegen in het landschap, op een lokale dekzandrug. Meteen ten westen van het studiegebied holt de hoogte af in de richting van de alluviale vlakte van de Gaverbeek. Deze landschappelijke inplanting is ideaal voor bewoning in het verleden en was ook een geëerde locatie tijdens de steentijd.

Bodemkundig bevindt het studiegebied zich in de Zandstreek en wordt bedekt met matig natte tot natte zand(leem)bodems. Binnen de onverharde zone in het oosten van het studiegebied bevindt zich bodemtype **Ehx**, een kleibodem. Deze bodemtypes zonder profielontwikkeling komen voor op hellingen, door erosie is de Tertiaire kleilaag hier naar de oppervlakte gemigreerd. Door het gebrek aan profielontwikkeling en het voorkomen van erosie is de kans om in een dergelijk bodemtype steentijdvondsten aan te treffen zeer laag. In de onverharde zone bevindt zich ook nog bodemtype **Shc**, een natte stuwwatergrond. Door de harde Tertiaire kleibodem kan het oppervlaktewater niet doorsijpelen naar de ondergrond en blijft het water bovenop 'staan'. Voor alle bodemtypes binnen het

studiegebied, met uitzondering van bodemtype Sdc, geldt dat deze slechts matig geschikt zijn als akkerland.

Uit de CAI zijn voornamelijk meldingen van veldprospectie en luchtfotografische prospectie bekend. De enige opgraving, op een afstand van ca. 1,1km van het studiegebied, betreft een midden-Romeinse hoeve aan de oevers van de Gaverbeek, een locatie die tijdens die periode erg in trek was. Er zijn geen meldingen die zich op dezelfde landschappelijke ligging als het studiegebied bevinden. Uit de prospectie kwam een potentieel voor resten uit de steentijd en middeleeuwen naar voor.

Op basis van historische kaarten bevond het studiegebied zich steeds gedeeltelijk onder bos. Bewoning binnen het studiegebied is niet gekend. Wel liep er vanaf de 18de eeuw een dwarsweg door het zuiden van het studiegebied, vanaf de 19de eeuw kwam hier een tweede dwarsweg in het noorden van het studiegebied bij en eind 19de eeuw is een noord-zuidverbinding die naar Waregem loopt binnen het studiegebied te zien. Op de luchtfoto uit 1971 is de autosnelweg E17 reeds aangelegd en is de opbouw van de Expresweg (deels in het noorden van het studiegebied) bezig. Tijdens de laatste decennia was er een evolutie naar dichtere bebouwing en uitbreiding van de industrieparken aanwezig.

Het archeologisch potentieel wordt ingeschat als matig. Hoewel de landschappelijke ligging gunstig is, is de ondergrond niet erg geschikt voor landbouw en vrij nat voor bewoning. Daarbij staat ook tot en met het einde van de 19de eeuw grotendeels bosgrond aangeduid op de historische kaarten. Op basis van de bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van archeologische sites echter niet bevestigd noch ontkend worden. Gezien de nabijheid van de in oorsprong 13de-eeuwse Blauwpoorthoeve kunnen er eventueel sporen uit de volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd verwacht worden. Gezien de gunstige landschappelijke ligging is er ook een kans op sporen uit de steentijd. Sporen uit de metaaltijden en Romeinse tijd kunnen eveneens niet uitgesloten worden.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

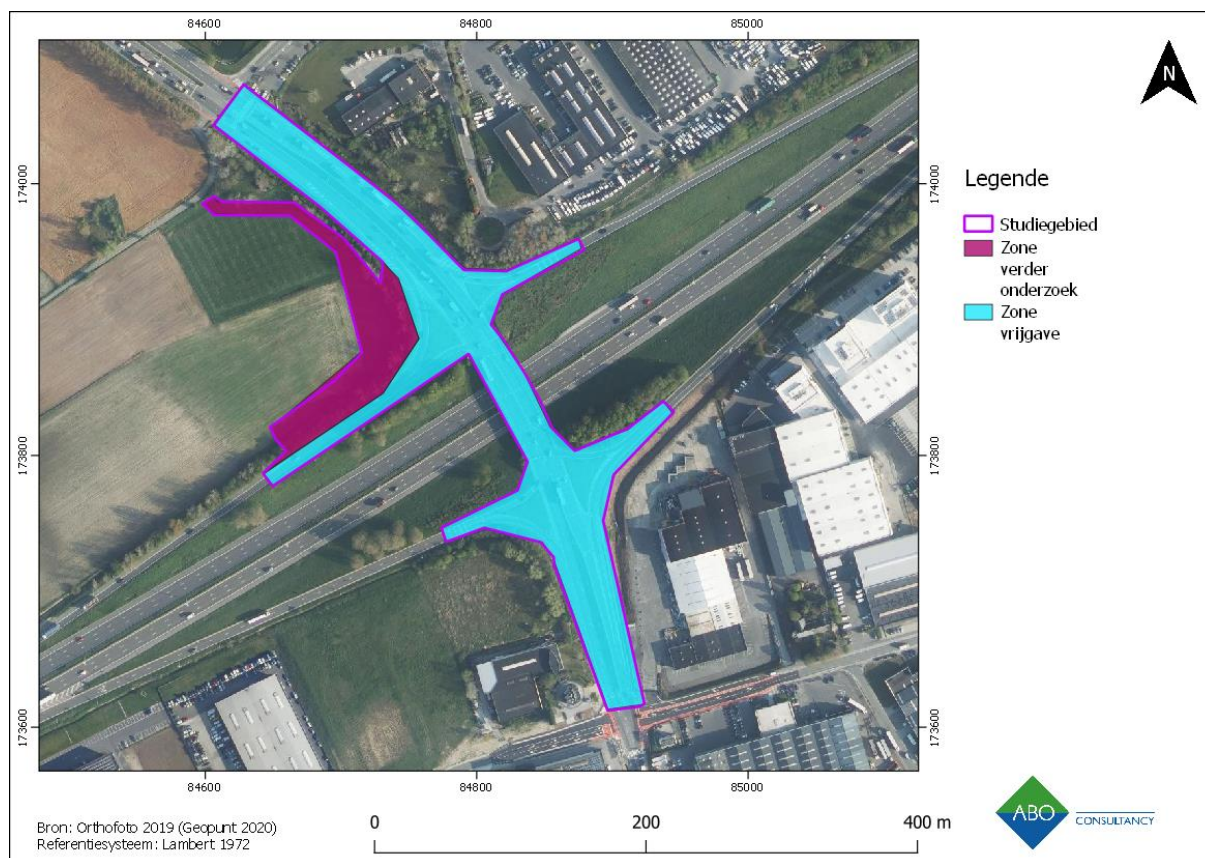
Op de autosnelweg E17 is nabij het op- en afrittencomplex ter hoogte van Waregem een bochtafsnijding in de oprit richting Kortrijk nodig. Hiervoor dient aan de westelijke grens van het studiegebied een uitbreiding van het talud en een bijkomende gracht te worden aangelegd. Voor het talud zal een ophoging van ca. 4m plaatsvinden, voor de gracht wordt een verstoring van ca. 80cm-mv voorzien. Binnen deze zone wordt ook de werfzone en werfweg voorzien, wat compactie kan veroorzaken.

Voor het overige zal binnen het studiegebied het wegdek worden heraangelegd met een nieuwe laag asfalt en zullen de wegmarkeringen veranderd worden om tot twee conflictvrije kruispunten aan beide zijden van de brug over de autosnelweg te komen. De bestaande bermen zullen behouden blijven. De heraanleg van het wegdek zal een verstoring van ca. 70cm-mv teweegbrengen. De huidige wegkoffer heeft vermoedelijk een dikte van minimaal 70cm waardoor deze aanpassing geen bijkomende verstoring zal teweegbrengen.

De ingebuisde grachten die dwars onder de Expresweg lopen worden aan beide zijden van het studiegebied vernieuwd. De nieuwe inbuizing komt op dezelfde hoogte als de vorige en brengt dus geen bijkomende verstoring teweeg.

Gezien de invloed van de werken weinig tot geen impact zal hebben op de verharde zones binnen het studiegebied kunnen deze worden vrijgegeven. Voor de westelijke zone waar het talud, de gracht en de werfzone worden aangelegd ligt de situatie anders. Binnen deze zone is er wel een potentieel tot kennisvermeerdering gezien de werken hier meer verstoring zullen teweegbrengen en de zone tot op heden onverstoord is gebleven. Het studiegebied is gelegen op ca. 200m van de Blauwpoorthoeve die

opklimt tot de 13de eeuw. Hierdoor kunnen er mogelijk sporen vanaf de volle middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd worden aangetroffen. Ook sporen uit andere periodes kunnen niet worden uitgesloten.

Figuur 40: Indeling van het studiegebied in een zone voor verder onderzoek (paars) en een zone voor vrijgave (blauw) (Geopunt 2020)

5.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de aanleg van een bochtafsnijding in de oprit van de autosnelweg E17 ter hoogte van het op- en afrittencomplex te Waregem.

- 1) Uit het historische, landschappelijke en archeologische onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het studiegebied landschappelijke gunstig gelegen is op een zandige opduiking in de nabijheid van water. Bodemkundig bestaat het studiegebied voornamelijk uit natte, arme zandgronden die veelal slechts weinig geschikt zijn voor landbouw. De meldingen in de CAI bestaan vooral uit veld- en luchtfotografische prospecties die voornamelijk duiden op resten uit de steentijd en middeleeuwen. Meldingen op dezelfde landschappelijke ligging als het studiegebied zijn echter niet aanwezig. Op historische kaarten is tot en met de 19de eeuw voornamelijk bosgrond binnen het studiegebied te zien. Het terrein is steeds onbebouwd gebleven. Vanaf de 19de eeuw kruisen diverse wegen het studiegebied. In de 2de helft van de 20ste eeuw wordt de Expresweg aangelegd binnen het studiegebied.
- 2) De toekomstige werken bestaan uit de heraanleg van het wegdek binnen de versterking die reeds werd veroorzaakt door het huidige wegdek. Binnen de noordoostelijke zone zal het talud worden uitgebreid (4m hoogte) en wordt ook een bijkomende gracht met een diepte van

80cm-mv aangelegd. Ook zal hier de werfzone voorzien worden. Voor het westelijke, nog onverharde gedeelte, is er een potentieel tot kennisvermeerdering aanwezig.

- 3) Het studiegebied is enerzijds landschappelijk gunstig gelegen en bevindt zich anderzijds op onaantrekkelijke, arme en natte zandgronden. Dit maakt het moeilijk uitspraken te doen over het archeologisch potentieel. Dit wordt ingeschat als matig gezien de aan- of afwezigheid van relevante sporen op basis van de bureaustudie niet kan uitgemaakt worden. De aanwezigheid van de Blauwpoorthoeve uit de 13de eeuw kan leiden tot sporen uit de volle middeleeuwen of later en gezien de landschappelijke ligging is er ook een potentieel tot steentijd. Sporen uit de metaaltijden of Romeinse periode kunnen eveneens niet worden uitgesloten.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt vrijgave geadviseerd voor de verharde zone van het studiegebied. Voor de onverharde, westelijke zone wordt verder onderzoek in de vorm van **landschappelijke boringen** gevolgd door een **steentijdtraject** indien nodig en nadien **proefsleuven** geadviseerd.

6 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		2 september 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		2 september 2020
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		2 september 2020

7 BIBLIOGRAFIE

Acke B., Bracke M., Van Quathem K., 2017. Archeologienota Waregem-Franklin Rooseveltlaan. Zelzate: Acke & Bracke.

Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.93-94

CadGIS 2020: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 14 juli 2020).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2020.

De Kreyger F., 2018. Waregem-Wortegemseweg. Adegem: De Logi & Hoorne.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2020: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 14 juli 2020)

Geopunt Vlaanderen 2020: Basiskaarten (Luchtfoto 2019, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 14 juli 2020).

Geopunt Vlaanderen 2020: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 14 juli 2020).

Geopunt Vlaanderen 2020: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 maart 2020).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2020.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 14 juli 2020).

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Vanwalleghem A. & Creyf S. 2010: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Waregem met deelgemeenten Sint-Eloois-Vijve, Desselgem en Beveren-Leie, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL45, (onuitgegeven werkdocumenten).

Veraart D., Leenknecht B., 2016. Waregem- Eugène Bekaertlaan. Ingelmunster: Monument Vandekerckhove.

Verleysen A., 2019. Nota: Franklin Rooseveltlaan, Waregem. Gent: Adede.

Vervoort R., 2017. Franklin Rooseveltlaan, Waregem. Borgerhout: Robby Vervoort Freelance Senior Archeoloog.